

Arkkitehtiutiset

**Hossam Hewidy:
Maahanmuuttajat
herättävät ostarit
henkiin 18**

6

**KLAUS HÄRÖ &
ARKKITEHTUURI
ELOKUVISSA**

14

**MUUTTUVA
ASUNTO-
ARKKITEHTUURI**

28

**HAASTATTELUSSA
FINLANDIA-VOITTAJA
ARI SIPINEN**

Tilaa uudelle osaamiselle ja yhteistyölle!

Etsimme innovatiiviseen työyhteisöömme Ouluun **toimistopäällikköä**, joka jakaa kanssamme yhteisen tahtotilan: halun edistää monimuotoista arkkitehtisuunnittelua ja yhteistyötä yhdessä Suomen suurimmista arkkitehtitoimistoista – tila ja kohtaaminen kerrallaan.

Uskomme, että panostamalla ihmisen hyvinvointiin syntyy motivaatio ja aito halu sitoutua yhteiseen tekemiseen. Antamalla vapautta rohkeille visioille ja vastuuta toteutukselle syntyy yhteisen onnistumisen tiloja, joissa jokaisen on helppo olla luova. Jätämme jälkemme suomalaisen elämänlaatuun ja arkkitehtuuriin aina Helsingistä Ouluun.

Moniammatillisen tiimimme ja monipuolisen hanketarjontamme ansiosta saat mahdollisuuden erikoistua ja kehittyä suunnittelijana motivoivassa työyhteisössä – omaa urapolkuasi asellen. Ota yhteyttä – keskustellaan avoimista työmahdollisuuksista henkilökohtaisesti.

arkkitehti
palvelu

Tutustu tiimiimme: arkkitehtipalvelu.fi/meille-toihin

Arkkitehtiuutiset

6 numeroa vuodessa
Vuodesta 1947, ISSN 0044-8915
Aikakausmedia ry:n jäsen

Päätoimittaja

Kristo Vesikansa, kristo.vesikansa@safa.fi,
040 505 4643

Toimitussihteeri

Silja Ylitalo, silja.ylitalo@safa.fi,
040 169 4617

Toimittajat

Päivi Virtanen
Anni Varis

Ulkoasu

Lari Mörö
Kaarina Tammisto

Taitto

Tuuli Häggman

Lehtitilaukset ja osoitteenmuutokset

Tilaaajat: julkaisut@safa.fi
Jäsenasiat: katri.laakso@safa.fi

Julkaisija

Suomen Arkkitehtiliitto
Finlands Arkitektförbund ry
SAFA
Malminkatu 30, 00100 Helsinki
puh. 040 169 8889
au@safa.fi, @au_uutiset

Paino

Grano Oy

Ilmoitusmyynti

Maria Ahoranta, 044 243 3519
Timo Lepistö, 044 534 9878
etunimi.sukunimi@saarsalo.fi

Työpaikkailmoitukset

tyopaikkailmoitukset@safa.fi

Ilmoitusaineiston sisäänjättö

ja ilmestyminen

Nro 6 / 2022
Ilmoitusvaraukset 9.11.
Ilmoitusaineisto 16.11.
Ilmestyy 9.12.

HUOM. Lehteen tulevista kirjoituksista, tiedotteista ja niiden aikataulusta on sovittava erikseen toimitussihteerin tai päätoimittajan kanssa.

Kannessa arkkitehti Hossam Hewidy kuvattuna Puhoksen ostoskeskuksessa. Kuva Katja Tähjä.

Pääkirjoitus

Biennaalista triennaaliin

Syksyn alkua leimannut yleisötapahtumien tulva on tehnyt selväksi, että olemme vihdoinkin palanneet koronavuoden jälkeen uuteen normaaliin. Erilaisia seminaareja, näyttelyitä ja keskusteluita on järjestetty runsain mitoin muiden muassa Helsinki Design Weekin ja Tampereen arkkitehtuuri- ja designviikon puitteissa. Myös Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto jaettiin kahden vuoden tauon jälkeen elävän yleisön edessä.

Samanlainen tapahtumien hyöky on käynnissä monissa muissakin maissa. Yksinomaan syyskuussa vietettiin arkkitehtuuriennaalin tai -triennaalin avajaisia Tallinnassa, Orléansissa, Oslolla, Rotterdamissa, Timișoarassa, Buenos Airesissa, Lissabonissa ja Méxicossa, ja lisää on luvassa loppuvuoden aikana. Avajaissumma johtuu osittain tapahtumien siirtymisestä pandemian takia, mutta se saa pohtimaan niiden tarpeellisuutta. Kuinka monelle tapahtumalle riittää pidemmän päälle osallistujia?

Arkkitehtuuriennaalien ja -triennaalien lukumäärä on moninkertaistunut parin viime vuosikymmenen aikana, ja nykyisin niitä järjestetään eri puolilla maailmaa yli kolmekymmentä kappaletta. Vakiintuneena konseptina ne saavat helposti julkisuutta, mikä näkyy tämänkin numeron sisällössä. Niiden avulla on myös mahdollista nostaa valokeilaan paikkoja, tekijöitä ja ilmiöitä, jotka muuten jäisivät arkkitehtuurijulkisuuden marginaaliin. Esimerkiksi Tallinnan arkkitehtuuriennaali on tuonut paljon positiivista huomiota virolaiselle arkkitehtuurille.

Uudempien tapahtumien houkuttaminen on myös vuodesta 1980 järjestetyn Venetsian arkkitehtuuriennaalin paisuminen hallitsemattomiin mittoihin – kenelläkään tuskin riittää enää tarmoa perehtyä kaikkiin sen näyttelyihin edes pintapuolisesti. Pienemmissä tapahtumissa on helpompaa keskittyä itse asiaan, kun virikkeiden määrä ei ylitä vastaanottokykyä. Esimerkiksi Lissabonin arkkitehtuuritriennaali koostuu

tänä vuonna viidestä eri puolille kaupunkia sijoittuvasta näyttelystä, joita kiertäessään pääsee aina hetkeksi pois arkkitehtuurikuplasta.

Biennaalit ja triennaalit työllistävät nykyisin kasvavaa joukkoa kuraattoreita, tuottajia, tiedottajia ja kritikoita, mutta onko niillä todellista vaikutusta arkkitehtuurin kehitykseen? New Yorkin modernin taiteen museon pääkuraattori **Martino Stierli** esitti perustavanlaatuisia kysymyksiä niiden tarkoituksesta vuonna 2019 ilmestyneen kirjan *Bienials/Triennials* esipuheessa: Ovatko biennaalit ja triennaalit todella laboratorioita arkkitehtuurin ja monimutkaisten yhteiskunnallisten ja ympäristökysymysten välisen suhteen tutkimiseen, kuten niiden järjestäjät väittävät, vai pikemminkin arkkitehtuuriviihdettä kansainvälisille kulttuurituristeille? Vievätkö tapahtumat siten nuorten lahjakkuuksien huomion pois rakennetun ympäristön todellisista ongelmista tekemään projekteja, joilla ei ole juuri merkitystä itseriittöisen järjestelmän ulkopuolella?

Ajoittain on heitetty ilmaan ajatus, että myös Suomeen tarvittaisiin oma arkkitehtuuriennaali tai -triennaali, vaihtoehdoksi perinteikkäälle Alvar Aalto -symposiumille. Uusi Arkkitehtuuri- ja designmuseo olisi periaatteessa luonteva alusta tällaiselle tapahtumalle. Sitä ennen on kuitenkin syytä pohtia vakavasti konseptin ajankohtaisuutta – ja olisiko sittenkin olemassa omaleimaisempia tapoja nostaa suomalaista arkkitehtuuria ja keskustelua esille kansainvälisesti.

KRISTO VESIKANSA
Päätoimittaja

■ GEBERIT

GEBERIT VARIFORM

MUOTOJEN **VALIKOIMA**

DESIGN
MEETS
FUNCTION

Geberit VariForm on pesualtaiden ja kylpyhuonekalusteiden design-konsepti. Yhdistä yksi neljästä geometrisesti muotoillusta pesualtaasta minimalistiseen kylpyhuonekalusteeseen ja saat luotua yksilöllisen kylpyhuoneen niin yksityiskotiin kuin luksushotelliinkin.

→ www.geberit.fi/variform

28

**Finlandia-voittaja
Ari Sipinen:
”Rakennus on
arkkitehdin lapsi”**

PÄÄKIRJOITUS

- 3 Biennaalista triennaaliin
Kristo Vesikansa

AJASSA

- 6 Tarina rakentuu
miljööön kautta
Kristo Vesikansa
- 9 Lajit katoavat ympäriltämme
Pekka Hänninen
- 11 KOLUMNI:
Tulevaisuuden suunnittelija
Aleksi Neuvonen

PUHEENVUORO

- 12 Painovoimainen ilmanvaihto
tekee paluuta
Juulia Mikkola

ILMIÖT

- 14 Asuntoarkkitehtuuria
sanoittamassa
Grete Laukkanen
- 18 Ostarin uusi elämä
Silja Ylitalo

- 24 Arkkitehtuurin ja ruoka-
kulttuurin risteyskohdissa
Kristo Vesikansa
- 26 Aika puhua hirvityksistä
Matti Jänckälä ja Ella Kaira

AMMATISSA

- 28 Enemmän kuin peruskorjaus
Anni Varis

VALMISTA TULI

- 30 Viimeiset jäähyväiset
Anni Varis

NÄYTTELYT

- 32 Arkkitehtuurin tulevaisuu-
dennäkymiä
Mika Savela
- 34 Eläinten arkkitehtuuri oli
aikaansa edellä
Liisa Ryytänen
- 35 Maailman laajin yksityinen
Aalto-kokoelma
Esa Laaksonen

KIRJAT

- 37 Pohjoisessa rakennettiin
puusta
Lauri Jääskeläinen

KILPAILUT

- 38 Koulukeskuksesta
uusi maamerkki
Kotkan Karhulaan
Pipsa Penttinen

ARKKITEHTILIITTO

- 42 Safa sai uuden
visuaalisen ilmeen
Päivi Virtanen
- 43 KOLME KYSYMYSTÄ:
Arkkitehtien yhteisö
Silja Ylitalo
- 45 NÄKÖKULMA:
Arkkitehteistä voi tulla
säännellyn ammatin
harjoittajia
Pia Selroos
- 46 KESKUSTELUA

Tarina rakentuu miljöön kautta

Tämänvuotisen Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon voittajan valinnut Klaus Härö tarkastelee arkkitehtuuria elokuvantekijän näkökulmasta.

Teksti KRISTO VESIKANSA

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon valitsi tänä vuonna **Klaus Härö**, joka on Suomen arvostetuimpia elokuvaohjaajia. Hänen kahdeksas pitkä elokuvansa *Rakkaani merikapteeni* sai ensi-iltansa syyskuun lopulla.

Arkkitehtuurilla ja kulttuurimaisemilla on ollut tärkeä rooli kaikissa Härön elokuvissa. Hän ei ole kovin innostunut analysoimaan omaa tuotantoaan, mutta toteaa maisemaan sijoitetun yksinäisen talon olleen monen elokuvan keskiössä.

”En tiedä, saisiko näin sanoa, mutta elokuvissani pääkuvauspaikka on usein melkein yhtä tärkeä kuin päänäyttelijä. Olen aika rauhaton siihen asti, että se löytyy. Luen käsikirjoitusta ja pohdin, löytääkö se koskaan kotinsa, muuttuuko se kuviksi.”

”Kun pääkuvauspaikka löytyy, se alkaa ikään kuin tuottaa itse kuvia. Jos paikka on visuaalisesti tarpeeksi hyvä, se alkaa kertoa minulle ohjaajana, miten elokuvaa kannattaa kuvata, miten näyttelijät kannattaa sijoittaa suhteessa ikkunoihin, oviin, portaikkoihin, varjoon vai valoon ja niin edelleen.”

KUVAUSPAIKKOJEN ETSIJÄ

Studioon rakennettujen lavasteiden sijaan Härö on kuvannut elokuvansa yleensä todellisissa rakennuksissa.

”Visioni tarinasta muokkautuu olemassa olevan miljöön kautta. Elokuvahan on ennen kaikkea tarinan kerrontaa kuvin, ei sanoin. Haluaisin, että katsoja teatterista lähtiessään muistaa kuvia ja tunnelmia: mummonmökkin, joka on vähän vinksautunut, tai köyhäintalon keskellä metsää.”

Kun elokuva on kuvattu, alkaa seuraavan kuvauspaikan etsintä. Härö kertoo, että hänellä on jatkuva haku päällä, mitä tulee rakennuksiin ja rakennusmiljöösiin.

”Joskus ei tarvitse käydä edes paikan päällä. Kun kuva kilahtaa sähköpostiin, tietää, että tämä on tässä”, hän selittää.

Finlandia-tuomari Klaus Härö kilistelee lokakuun alussa järjestetyssä palkintotilaisuudessa Musiikkitalossa.

Toisinaan kuvauspaikkaa joutuu etsimään huomattavasti pidempään. Härö ottaa esimerkiksi *Elämää kuoleman jälkeen* -elokuvan (2020), jonka tapahtumapaikaksi hän etsi ”vääriin remontoitua” maalaistaloa.

”Ajelimme katsomassa erilaisia rintamamiestaloja, mutta kaikki olivat niin normaaleja ja säyseitä. Vaikka ne asettuivat kauniisti maisemaan, se ei yksin riittänyt. Haimme jotain vinksautunutta.”

Länsi-Uudeltamaalta löytyi lopulta mummonmökki, jonka seinät oli verhottu keltaisilla minerii-levyillä.

”Kirkkaan keltainen ja vihreä talo huusi keskellä maisemaa, että minä olen tässä. Pihan puolelta paljastui vielä funkistyylinen lisäosa, joka oli täysin risti-riidassa mökin alkuperäisen hengen kanssa. Meille se sopi kuin nenä päähän.”

Elokuvissani pääkuvauspaikka on usein melkein yhtä tärkeä kuin päänäyttelijä.

Lisäongelmia kuvauspaikkojen etsintään on tuonut se, että useimmat Härön elokuvista ovat sijoittuneet menneisyyteen. Eheidän rakennusmiljöiden löytäminen on nykypäivänä äärimmäisen vaikeaa.

”Minulla on kahtiajakoinen suhtautuminen rakennusten korjaamiseen. Sekä rakennusten itsensä että niiden asukkaiden puolesta toivon, että vanhoista rakennuksista pidetään hyvää huolta ja niitä korjataan. Toisaalta elokuvan tekijänä huomaan toivovani, että niihin ei koskettaisi sormellakaan.”

Härö kertoo, miten vaikeaa oli löytää esimerkiksi *Postia pappi Jaakobille* -elokuvaan (2009) vanhaa pappilaa, jota ei olisi remontoitu pilalle.

”Kaikki Suomen pappilat on vastikään maalattu. Niissä on kaikissa pelargoniat, hienot parkkiruudut ja uudet sorat pihassa. Sellainen umpiremontoitu rakennus ei voinut tulla kysymykseenkään. Halusimme paikan, joka olisi asukkinsa näköinen, arvokas mutta parhaat päivänsä nähnyt, hilseilevä, kerrostumia täynnä oleva rakennus.”

Kuvauspaikaksi sopinut maalaistalo löytyi lopulta Kokemäen Kakkulaisista.

JUHLAPÖYDISSÄ

Tehtävä Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon valitsijana on ollut Härölle ainutlaatuinen tilaisuus syventyä nykyarkkitehtuuriin.

”Vaikka olenkin kiinnostunut arkkitehtuurista ja bongailen aina taloja ja niiden tarinoita, tilanne, jossa nyt sain olla, on ollut harvinaista juhlaa. Minut on istutettu kolmeen katettuun pöytään, jotka kaikki ovat kuin juhla- ja kokouspöytäkappaleita ja sitten on kysytty, minkä näistä valitsen. Oli hirveän vaikea tehdä huonoa valintaa, koska kaikki kohteet on tehty niin pietetillä.”

Voittajaa valitessaan Härön tärkein arvostelukriteeri oli se, miten ehdokasrakennukset toteuttavat omaa tavoitettaan ja millaisia tunteita ne herättävät.

”Vastaavalla tavalla elokuvaa tehdessäni toivon aina, että se toteuttaisi sille asetettuja tavoitteita mahdollisimman puhtaasti ja vastaanotomattomasti. Vaikka ohjaamani elokuvat tietyssä määrin ehkä muistuttavatkin toisiaan, en pyri koskaan tekemään samaa elokuvaa vaan jotain aivan muuta.”

Omaa ammatillista näkökulmaansa Härö ei kuitenkaan halunnut liikaa korostaa.

”Totta kai se elokuvantekijä on vahvasti siellä jossain, mutta en pyrkinyt sitä erityisesti tuomaan esiin

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon voittajaksi valittiin Ari Sipisen suunnittelema Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjaus. Sipisen isän Arto Sipisen suunnittelema kirjasto valmistui vuonna 1974.

SALLA HIRYONEN

RIIKKA MÄKIPELIKOLA

RIIKKA MÄKIPELIKOLA

vaan katsomaan kohteita kohteina. Elokuvaohjaaja en ole tietenkään voinut olla katsomatta, miten ehdokkaina olleet rakennukset asettuvat maisemaan ja millaista tarinaa ne siinä kertovat.”

MENNEEN KUNNIOITUS

Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjauksen valintaa Finlandia-palkinnon voittajaksi Härö perustele lopputuloksesta huokuvalla kunnioituksella **Arto Sipisen** alkuperäistä arkkitehtuuria ja nykyisten käyttäjien tarpeita kohtaan. Tämän voi ajatella myös yleisemmäksi sanomaksi arkkitehteille.

”Sitä voi peräänkuuluttaa monastikin arkkitehtuurissa tänä päivänä, oli kyse sitten arkirakentamisesta tai sellaisesta high-end -arkkitehtuurista, jota kaikki nämä kohteet edustavat.”

Härön mukaan tämä koskee arvojamme yleiseminkin.

”Opiskellessani 1990-luvulla elokuva-alalla oli paljon sellaista henkeä, että ennen meitä ei ole mitään ja me teemme kaiken uusiksi. Niin ei koskaan ole, vaan asetumme aina jonkun olkapäille ja pys-

tymme sieltä käsin näkemään kauemmas. Voimme muokata olemassa olevaa sellaiseen suuntaan, joka on meistä toimivampaa, kauniimpaa tai käytännöllisempää, mutta emme ei voi ajatella ylimielisesti, että lähdemme aina nollasta. Ihmisellä ja kulttuurilla on oma historiansa, ja myös tämä palkinto puhuu siitä omaa kieltään.”

Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon sai nyt neljännen kerran peräkkäin korjausrakennuskohde. Valinnat ovat herättäneet jo edellisillä kerroilla keskustelua, onko uudis- ja korjausrakentamista mielekäästä arvioida samoilla kriteereillä. Härön mukaan hän ei kuitenkaan pyrkinyt suhteuttamaan valintaansa edellisiin vuosiin.

”Jos siitä aiheutuu keskustelua tai kritiikkiä, olkaa hyvä, mutta se ei ole ollut pyrkimys. Minulle olennaista on ollut se, miten nämä rakennukset palvelevat ja mitä ne tuottavat sekä maisemassa että sisältä päin katsottuna.” ●

Lue Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon voittajan Ari Sipisen haastattelu sivuilta 28–29.

Kolmelle arkkitehtuurin taiteilija-apuraha

TAIDETOIMIKUNNAT ovat jakaneet valtion taiteilija-apurahat. Arkkitehtuurin apurahoja myönnettiin kolme: **Morais Peixoto Rutelle** kolmivuotinen apuraha, **lines Karkulahdelle** yksivuotinen ja **Kaisa Karviselle** puolivuotinen. Taiteellinen työskentely apurahoilla alkaa vuoden 2023 alusta.

Taiteilija-apurahalla työskentelee ensi vuoden alussa kaikkiaan lähes kuusisataa taiteilijaa. Hakemuksia tuli tänä vuonna ennätysmäärä, noin 3 600. Kaikista hakijoista vain alle yhdeksän prosenttia sai apurahan. Vaikeinta apurahan saaminen oli musii-kin hakijoille, kun taas arkkitehteista ja kääntäjistä apurahan sai noin joka viides. Eniten haettiin kuvataiteen apurahoja.

Arkkitehtuurin ja muotoilun päivien ohjelmahaku käynnissä

ARKKITEHTUURIN ja muotoilun päiviä vietetään 1.–5. helmikuuta 2023 teemalla ”Elämisen laatu”.

Suunnittelualojen toimijat kutsutaan nyt toista kertaa avoimella ohjelmahauulla ideoimaan ja järjestämään tapahtumia valtakunnalliseen ohjelmistoon. Tapahtumat voivat olla keskustelutilaisuuksia, näyttelyitä, opastettuja kierroksia, työpajoja, elokuvaesityksiä – tai mitä vain rakennettuun ja muotoiltuun ympäristöömme liittyvää, kaikille avointa ohjelmaa.

Haun ensimmäinen kierros päättyy maanantaina 31. lokakuuta, mihin mennessä ilmoitetut tapahtumat huomioidaan ohjelmiston ensimmäisessä julkistuksessa marraskuussa.

Lisätietoja ja linkki halulomakkeeseen: archinfo.fi

Lajit katoavat ympäriltämme

Arkkitehtuurimuseon Alusta-paviljongissa keskusteltiin rakentamisen ja kaupunkisuunnittelun vaikutuksesta luontokatoon.

Alusta-paviljonki Arkkitehtuuri- ja Designmuseoiden välissä tarjoaa virkistytymispaikan pöriäisille, mönkiäisille ja ihmisille – elokuun viimeisenä paviljonkiin keräännuttiin pohtimaan luontokadon ja kaupunkisuunnittelun suhdetta. Paviljongin tuhannessa kukassa pörrää ötököitä.

Alustan arkkitehdit **Maiju Suomi** ja **Elina Koivisto** vetivät tilaisuuden vieraina maisema-arkkitehtuurin apulaisprofessori **Elisa Lähde** Aalto-yliopistosta sekä kaupunkiekologian dosentti ja erikoistutkija **Kati Vierikko** Suomen ympäristökeskuksesta.

Luontokadolla tarkoitetaan elinympäristöjen, lajien sekä lajien geneettisen monimuotoisuuden heikkenemistä. Luonnossa eliöt ja eloton luonto muodostavat moniulotteisen kokonaisuuden, jossa kaikki liittyvät toisiinsa. Kun pieniä muutoksia tapahtuu siellä täällä, kokonaisuus järkkyy. Tällä hetkellä lajeja kuu-lee kymmenkertaisella nopeudella verrat-

tuna esiteolliseen aikaan. Aivan tavalliset lajit ovat alkaneet kadota ympäriltämme.

Rakentaminen ja maankäytön muutokset ovat merkittävä syy luontokadolle. Ihmistoiminnan laajeneminen tuhoaa tai yksipuolistaa elinympäristöjä.

Keskustelijat nostivat esiin maaperän, jossa elää näkymättömissä mikrobien, sienirihmojen ja muiden hajottajien yhteisö. Ne tuottavat meille ekosysteemipalvelun pilkkoessaan orgaanista jätettä ravinteiksi. Mikrobien ansiosta maaperään varastoituu hiiltä, eli maa on hiilinielu. Silti haluamme peittää maan

asfaltilla, jolloin hajottajien toiminta loppuu tai ainakin heikkenee merkittävästi.

Pieni sade ripsauttaa osallistujien niskaan. Alusta-paviljongin ”lattiana” toimii kivetty maa. Se imaisee osan vedestä uumeniinsa. Ekosysteemipalvelu sekini.

Elisa Lähde peräänkuuluttaa uudenlaista ajattelua suunnitteluun: tontti tai alue ei ole tyhjä tila, vaan todellisuudessa täynnä elämää – myös maan alla. Siellä on valmis systeemi, joka tulisi ottaa suunnittelun lähtökohdaksi. Ja mikä oikeus ihmisellä on häätää muut lajit pois? Tarvitaan ajattelutavan muutosta.

ENEMMÄN VIHERPINTA-ALAA

Tiivistä yhdyskuntarakennetta on perusteltu energiatehokkuudella, kun palvelut ovat lähellä ja kestävä liikkuminen sujuvaa. Mutta tiivis kivikaupunki ei ole ilmastosiетoinen sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä. Keski-Euroopassa, mutta myös meillä Suomessa, helteiden aiheuttama lämpösaarekilmiö tai rankkasateista koituvat kaupunkitulvat piinaavat kaupunkia.

Kati Vierikko kertoi, että EU-komissiossa valmistellaan asetusta, joka kieltää kaupunkien viherpinta-alan nakeramisen vuodesta 2030 alkaen. Vihreä kaupunki kestää sään oikut – ja on monimuotoinen. Kaupunkivihreän tuominen kiverämaahan on kalliimpaa kuin olemassa olevan luonnon säästäminen. Millainen on tulevaisuuden kaupunki?

”Tarvitaan empatiaa. Myös muunlaisten hoivaaminen antaa merkityksellisyden kokemuksia asukkaille”, visioi Lähde.

”Symbioosi luonnon ja ihmisen välillä, sellainen, että jokaiseen ihmisasukkaaseen sattuu, jos yksikin puu kaatuu”, jatkaa Vierikko.

PEKKA HÄNNINEN

”

Tiivis kivikaupunki ei ole ilmastosiетoinen sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä.

ELINA KOIVISTO

Alusta-paviljongissa keskusteltiin syyskuussa luontokadosta. Puhumassa Maiju Suomi (vas.), Kati Vierikko ja Elisa Lähde.

LUKUJA

10 prosenttia

Kiinteistöliiton tekemässä vertailussa yli puolessa kunnista kuntakohtaiset kiinteistökustannukset ovat nousseet 2022 vähintään 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kallein vertailun kunnista on Helsinki, jossa kuntakohtaisiin kiinteistökuluihin menee 90-neliöisessä perheasunnossa noin 3 900 euroa vuodessa, kun edullisimmassa Kempeleessä riittää 2 800 euroa.

2450 m²

Vantaan Koivukylään valmistui syyskuussa Suomen suurin hirsirakenteinen päiväkotikoulu, kerrosalaltaan 2450 neliömetriä. Suunnittelusta vastasi arkkitehti **Sakari Miettunen**.

594 uutta asuntoa

Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiö Hoasin asunto- ja erityisesti yksiötarjonta kasvaa tänä syksynä ja talvena ennätyksellisen paljon. Uusia asuntoja valmistuu yhteensä 594.

Lähteet:

Kiinteistöliiton Indeksitalo 2022

Hoivarakentajat Oy

Hoas

SITAATTI

”Asumisen pitäisi tuottaa sekä suojaa että mahdollisuuksia.”

Arkkitehti **Selina Anttinen** *Asuntoarkkitehtuurin käsikirjan* julkistamistilaisuudessa Aalto-yliopistolla 14.9.

Arkkitehtuurivalokuvia Kajaanin taidemuseossa

KAJAANIN taidemuseossa on esillä **Jaakko Kilpiäisen** valokuvia suomalaisesta funkisarkkitehtuurista.

Kilpiäinen on kuvannut suomalaista funkisarkkitehtuuria 2000-luvun alusta lähtien. Kilpiäisen tavoitteena on herättää katsomaan ja pohtimaan rakennusperintöämme muutenkin kuin tunnettujen kohteiden kautta. Samalla se ottaa kantaa lyhytnäköiseen suhtautumiseen rakennusperintöömme.

Näyttelyssä on myös arkkitehti **Eino Pitkäsen** elämäntyöstä kertova osuus.

Jaakko Kilpiäinen: Valkoinen haave Kajaanin taidemuseossa 13.11.2022 asti.

Kainuun Sanomien toimitalo Kajaani, arkkitehti Eino Pitkänen, 1930-luku.

JAAKKO KILPIÄINEN

Pienoisimallitoimisto HELIÖVAARA

www.jaakkoheliovaara.fi

050 4337 499

CNC-työstöt, 3D-tulostus

Sähköistä taloushallinto kanssamme!

TILITOIMISTO A-PALVELU OY

www.apalvelu.fi

+358 10 336 6030

tilitoimisto@apalvelu.fi

Tulevaisuuden suunnittelija

Arkkitehtien on lähdettävä liikkeelle siitä, että hiilineutraalista tulevaisuudesta on tullut totta ja etsittävä keinoja, joilla tämä on voinut toteutua.

ALEKSI NEUVONEN

Tulevaisuus on aina läsnä arkkitehtuuria tehtäessä. Arkkitehdit suunnittelivat rakennuksia ja yhdyskuntaraken-

teita, jotka ovat olemassa kymmenien, mahdollisesti satojenkin vuosien päästä. Toteutuva suunnitelma muuttaa tulevaisuuden kulkua ja ihmisten käyttäytymistä. Suunnitelmallaan arkkitehti ottaa aina kantaa tulevaisuuteen ja pakottaa ottamaan siitä vastuuta.

Tulevaisuutta käsitellään suunnittelussa erilaisten kehysten läpi. Kehyksiä määrittää se, miten avoimena ja epävarmana tulevaisuutta pidämme, sekä toisaalta se, miten voimakkaasti uskomme voivamme vaikuttaa tulevaisuuteen.

Arkkitehdin tyypillisimmin käytämä menetelmä on suoraviivainen *suunnittelukehys*: Tehdään toteuttamiskelpoinen suunnitelma olettaen, että maailma ympärillä muuttuu melko hallitusti ja että suunnittelija voi ainakin jonkin verran ohjata tätä kehitystä. Tämän tueksi tarvitaan näkymää siitä, mihin suuntaan maailma ympärillä muuttuu, tulevaisuuden tarkastelua *ennustekehysten* kautta: arvioidaan tunnettujen ilmiöiden, kuten talouden, väestömäärän tai rakentamiskustannusten tulevaa kehitystä historiallisen datan pohjalta.

Joissain tilanteissa tulevaisuus tunnetaan sisältävän enemmän epävarmuutta. Tällöin tulevaisuutta tarkastellaan *skenaariokehysten* kautta: tunnustetaan keskeiset epävarmuutta tuottavat ilmiöt ja rakennetaan niiden mahdollisista vaikutuksista vaihtoehtoisia tulevaisuuspolkuja.

PELKKIEN skenaarioiden tekeminen ei kuitenkaan auta arkkitehtiä suunnittelussa loppuun asti. Suunnittelijalta

odotetaan visiota siitä, miten hän haluaa muuttaa maailmaa, asioiden toimivan paremmin tai synnyttää tilojen kautta uutta toimintaa. Tällainen *visionäärinen tulevaisuuskehys* sisältää oletuksen, että suunnittelulla on riittävästi voimaa tavoitteen saavuttamiseen.

Tällä hetkellä maailmassa on niin paljon muutosta ja epävarmuutta, että toivottujen tulevaisuuksien kuvaaminen on erittäin vaikeaa. Tarve maailman muuttamiseen on silti suuri. Arkkitehdin on suunniteltava rakennuksia tulevien vuosikymmenten läpikotaisin digitalisointuneeseen arkeen ja kaupunkia aikaan, jossa kasvihuonekaasut on viety lähes nollassa.

Tällaisten kehityskulkujen seurauksena *transformatiivisesta tulevaisuuskehystä* on tulossa entistä tärkeämpi, ja tulevaisuus ylipäättensä on tullut uudella tavalla osaksi kaikkea suunnittelua.

Kehitystä työntävät eteenpäin kaupunkien ja valtioiden viime vuosina asettamat hiilineutraalisuustavoitteet. Suomi tavoittelee netto nolla -tasoa vuonna 2035, Helsinki, Tampere ja Espoo 2030, Turku 2029. Näiden tavoitteiden ansiosta meillä on suhteellisen tarkasti asetettu määritelmä toivottavalle tulevaisuudelle. Voimme suunnitella vain sellaisia ratkaisuja, joiden puitteissa hiilineutraali elämä, kaupunki ja yhteiskunta ovat mahdollisia.

SAMALLA arkkitehtuurin suhde tulevaisuuteen muuttuu: Suunnittelu tapahtuu tavoitevuodesta nykypäivän suuntaan katsoen, ei enää tästä hetkestä kohti epämääristä tulevaa. On lähdettävä liikkeelle siitä, että hiilineutraalista tulevaisuudesta on tullut totta ja etsittävä sitten keinoja, joilla tämä on voinut toteutua.

Olen kehittänyt niin sanottuja backcasting-skenaarioita välineiksi sen ymmärtämiseen, miten tulevaisuuden

kannalta kriittisen tärkeistä päämääristä voi tulla totta epävarmuuksia täynnä olevassa maailmassa. Backcasting-skenaariot muodostetaan rakentamalla vaihtoehtoisia tulevaisuuspolkuja toivottavista tulevaisuuksista nykyhetkeen. Niiden suurin hyöty on siinä, että ne pakottavat etsimään ratkaisuja totuttua laajemmasta, ei pelkästään sieltä, mitä on tähän asti pidetty mahdollisena.

Arkkitehtuuri suunnittelee tulevaa. Sen tueksi tarvitaan ennusteita ja myös skenaarioita epävarmuuksien arvioimiseen. Mutta vaikka tulevaisuus olisi kuinka sumuinen ja hämärä, ei arkkitehtuuri saa unohtaa pyrkimystä maailman muuttamiseen. Tässä monin tavoin sekavassa, vanhojen jatkumoiden katkeamisen ajassa korostuu transformatiivinen tulevaisuuskehys. Onneksi arkkitehtuurin ja suunnittelun kentällä kehitetään uusia välineitä ja luodaan tulevaisuutta myös sitä kautta. ●

Kirjoittaja on ajatushautomo Demos Helsingin perustaja. Hänen väitöskirjansa *Re-focusing on the future. Backcasting carbon neutral cities* tarkastettiin Tampereen yliopiston rakennetun ympäristön tiedekunnassa 16.9.2022.

”

Arkkitehtuuri ei saa unohtaa pyrkimystä maailman muuttamiseen.

Painovoimainen ilmanvaihto tekee paluuta

Painovoimaisella ilmanvaihdolla on niin paljon etuja, että sitä kannattaisi hyödyntää nykyistä laajemmin.

JUULIA MIKKOLA

Painovoimaisen ilmanvaihdon rakentaminen ehti loppua meillä melkein kokonaan viime vuosikymmenellä, kun muu-

tenkin harvinaiseksi käynyt järjestelmä epähuomiossa miltei kiellettiin vuoden 2010 energiamääräyksillä.

Tilanne on kuitenkin parantunut oleellisesti vuoden 2018 asetusuudistuksen myötä. Tuolloin painovoimaisilta järjestelmiltä poistettiin vaatimus lämmön talteenotosta tai kompensoinnista, ja samalla tuli luvalliseksi vähentää poistohormien pinta-ala rakennusoikeudellisesti kerrosalasta.

Yleishyödyllinen vuokrataloyhtiö Oulun TA rakennuttikin jo vuonna 2020 Ouluun kaksi massiivitiilikerrostaloa, joissa on painovoimainen ilmanvaihto. Nyt myös Helsingin Oulunkylään on rakenteilla painovoimaisen ilmanvaihdon massiivitiilikerrostalo, joka on osa Helsingin kaupungin Kestävä kerrostalo-hanketta.

Tätä on odotettu: vuosikymmenien tauon jälkeen Suomeen kohoaa taas kestäviä ja terveellisiä painovoimaisen ilmanvaihdon kerrostaloja.

TULOILMA-AUKKOIHIN ja rakenneaineisiin hormoneihin perustuva painovoimainen ilmanvaihto on pitkäikäinen ja kaikessa yksinkertaisuudessaan hyvin toimintavarma järjestelmä. Tiilihormit voivat kestää aika ajoin kunnostettuna useita satoja vuosia ja perinteisen mal-

liset käsikäyttöiset metalliventtiilitkin pitkälti toista sataa vuotta.

Koska painovoimainen järjestelmä kuluu käytössä erittäin vähän, sen huolto on yksinkertaista ja huoltokustannukset ovat alhaiset. Jos rakennuksessa on painovoimainen ilmanvaihto ja hengittävät rakenteet, se saattaa säilyä hyvässä kunnossa, vaikka se olisi käyttämättömänä ja lämmittämättömänä vuosien ajan, sillä auringon tiloja lämmittävä vaikutus riittää pitämään ilmanvaihdon toiminnassa, kunhan venttiilit on jätetty auki.

Energiapulan uhatessa järjestelmän verrattomana etuna on, ettei se kuluta lainkaan sähköä eikä siten lakkaa toimimasta sähkökatkojen sattuessa, toisin kuin koneelliset järjestelmät.

Hyvin suunnitellussa painovoimaisen ilmanvaihdon talossa käyttäjien on helppo vaikuttaa ilmanlaatuun ja säätää ilmavirtoja tarpeen mukaan. Painovoimaiseen ilmanvaihtoon totuneelle se ei ole juurikaan vaivalloisempaa kuin valaistuksen säätäminen tai jätteiden lajittelu: kun sen on kerran oppinut, se tapahtuu asiaa sen suuremmin ajattelematta.

Silloin, kun sääolosuhteet eivät poista riittävästi ilmaa hormien kautta, painovoimaista ilmanvaihtoa tehostetaan tuulettamalla ikkunoista, ovista tai tuuletusluukuista. Tämä on järjestelmän ominaisuus, ei puute sen toiminnassa. Käytännössä tuuletusta tarvitaan tavallisimmin siksi, että ikkunoista sisälle paistava aurinko nostaa huonelämpötiloja ja saa sisäilman tuntumaan tunkkai-
semmalta, vaikka ilmavirrat itsessään olisivat riittävät.

Kylmällä ilmalla painovoimainen järjestelmä aiheuttaa helposti vetoa, jos tuloilmaa ei ole lämmitetty. Viileä tuloilma pitää kuitenkin huolen siitä, että venttiileitä säädetään sopivasti pienemmälle, jolloin syntyy tarpeenmukainen ilmanvaihto eikä lämmitysenergiaa haaskaannu liiallisen ilmanvaihdon mukana. Näin järjestelmä ohjaa itsessään energiansäästöön.

Kun ilmanvaihtoa muistetaan säätää pienemmälle tarpeen mukaan, myös liian kuivan sisäilman aiheuttamat ongelmat vähenevät. Lämmityskaudella sisäilma kuivuu näet sitä enemmän, mitä enemmän ilmaa vaihdetaan. Monissa koneellisen ilmanvaihdon rakennuksissa kärsitäänkin jatkuvan huminan lisäksi kuivan sisäilman aiheuttamista terveyshaitoista juuri tarpeettoman tehokkaan ilmanvaihdon takia.

PAINOVOIMAISESSA järjestelmässä ilmavirrat vaihtelevat väistämättä jonkin verran sääolosuhteiden mukaan, minkä vuoksi sisäilmasta ei saada täysin tasalaatuista ympäri vuoden.

On kuitenkin havaittu, että olosuhteiden säätämisestä saadaan perustavanlaatuista psykologista tyydytystä, jota täysin tasaiset olosuhteet eivät voi korvata. Lämpötilojen ja ilmavirtojen vaihteluun suhtaudutaan suvaitsevammin, kun niihin voi itse vaikuttaa. Siksi painovoimaisessa järjestelmässä sisäilman laatu saatetaan kokea paremmaksi kuin koneellisissa järjestelmissä, vaikka vaihtuvan ilman määrä olisi ajoittain pienempi ja lämpövaihtelut suurempia.

LEINO KUULUVAINEN

Oulun TA:n rakennuttamissa massiivitiilikerrostaloissa (2020) valtavirrasta poikkeavaan ilmanvaihtoratkaisuun päädyttiin koneellisen ilmanvaihdon suurten huoltokulujen vuoksi. Talot suunnitteli arkkitehti Kari Kanninen Arkkitehtitoimisto Veli Karjalaiselta ja niiden ilmanvaihdon Leino Kuuluvainen LK Energiatekniikasta.

AVARRUS ARKKITEHDIT

Helsingin Oulunkylään on rakenteilla massiivitiiliseinäinen kerrostalo, jonka asuntoihin tulee painovoimainen ilmanvaihto tiilihormein, ilman koneellista tehostusta. Talon on suunnitellut arkkitehti Pauli Siponen Avarrus arkkitehteista ja ilmanvaihdon Jussi Annala Putkimaailmasta.

Sisäilmaongelmien kannalta painovoimainen järjestelmä on sikäli turvallinen, että sen synnyttämät paine-erot ovat tyypillisesti pieniä. Siten tiloissa ei yleensä synny liiallista alipainetta, joka imisi rakenteista epäpuhtauksia sisäilmaan.

Painovoimaisella ilmanvaihdolla on toki myös omat rajoituksensa. Lyhyet tuloilmakanavat ja -aukot päästävät läpi ulkoa tulevaa ääntä, ja vähäinen paine-ero vaikeuttaa ulkoilman tehokasta suodatusta. Tämän takia painovoimaista järjestelmää ei voi suositella melu- eikä pölyalueille, kuten vilkasliikenteisten katujen ja teiden varsille.

Jos rakennuspaikan terveyshaittoja ei tarvitse ratkoa talotekniikan avulla, painovoimainen ilmanvaihto on kuitenkin todennäköisesti koneellista ilmanvaihtoa terveellisempi vaihtoehto. Yhtenä syynä on, että kun tuloilman hienosuodatus ei ole mahdollista, painovoimaisen ilmanvaihdon taloissa on yleensä ulkoilmaa muistuttava rikas mikrobifloora, joka parantaa vastustuskykyä. Hienosuodatus nimittäin suodattaa tuloilmasta pienhiukkasten lisäksi myös mikrobeja.

Koska painovoimaisella ilmanvaihdolla on paljon enemmän etuja kuin varjopuolia, sitä kannattaisi hyödyntää asuinrakentamisessa paljon nykyistä laajemmin. ●

Kirjoittaja työskentelee Arkkitehtitoimisto Livadysissä arkkitehtina ja on vastikään julkaissut yhdessä DI Leino Kuuluvaisen ja arkkitehti Netta Böökin kanssa Ilmakirjan, joka käsittelee painovoimaista ilmanvaihtoa.

”

Painovoimainen ilmanvaihto ei kuluta lainkaan sähköä eikä siten lakkaa toimimasta sähkökatkojen sattuessa, toisin kuin koneelliset järjestelmät.

Tietoa painovoimaisesta ilmanvaihdosta

Vaikka painovoimaista ilmanvaihtoa ei ole vuosikausiin opetettu edes talotekniikkainsinööreille, siihen liittyvää tietovajetta on paikattu viime vuosina useampaan otteeseen.

- Ympäristöministeriön verkkosivuilta Suomen rakentamismääräyskokoelman tausta-aineistoista löytyy kohdasta Terveellisyys, Muut materiaalit painovoimaisen ilmanvaihdon opas, joka on laadittu pientaloja varten.
- Museoviraston korjauskortistoon kuuluu painovoimaista ilmanvaihtoa käsittelevä käyttö- ja huolto-ohjekortti, jossa käsitellään myös painovoimaisen ilmanvaihdon historiaa kerrostaloissa.
- Äskettäin julkaistussa *Ilmakirjassa* käydään seikkaperäisesti läpi painovoimaisen ilmanvaihdon toiminta, ominaisuudet, historia ja määräykset. Kirjasta löytyvät myös laskukaavat, joita LVI-suunnittelija tarvitsee järjestelmän tarkkaan mitoittamiseen.

Asunto- arkkitehtuuria sanoittamassa

Tuoreen Asuntoarkkitehtuurin käsikirjan kirjoittajat Sanna Meriläinen ja Anne Tervo keskustelevat nykypäivän asuntosuunnittelusta ja siinä tapahtuneista muutoksista.

Teksti GRETE LAUKKANEN

HANNA PIELIKKO

Pitkään odotettu *Asuntoarkkitehtuurin käsikirja* julkaistiin syyskuussa. Alan oppaita ilmestyy harvakseltaan – **Esko Kahrin ja Hannu Pyykösen** *Asuntoarkkitehtuuri ja -suunnittelu* on toiminut oppikirjana neljä vuosikymmentä.

Monet asuntoarkkitehtuuriin liittyvät aiheet ovat kovanneet päivitystä, mutta uusi kirja kokoaa yksiin kansiin myös sellaisia teemoja, jotka ovat jääneet viime aikoina asuntosuunnittelussa sivuosaan. Teos on siis monella tavalla hyvin ajankohtainen.

Keskustelimme kirjasta ja asumisen ajankohtaisista aiheista teoksen kirjoittajien **Sanna Meriläisen** ja **Anne Tervon** kanssa. Meriläinen työskentelee tällä hetkellä asuntotuotannon kehityspäällikkönä Helsingin kaupungilla ja Tervo toimii asuntosuunnittelun opettajana ja tutkijana Aalto-yliopistolla.

Jos kirja olisi kirjoitettu kymmenen vuotta sitten, olisiko se ollut erilainen?

SANNA MERILÄINEN: Asuntosuunnittelu on nyt kokonaisvaltaisempaa. Aiemmin ilmastonmuutos olisi ollut oma aiheensa teknisine ratkaisuineen ja esimerkiksi asumisen tilakysymykset toinen.

Kokonaan uusi lähestymistapa on myös empaattinen suunnittelu, niin ihmistä kuin luontoa kohtaan. Vaikka esimerkiksi esteettömyys oli jo aiemmin tärkeä teema, inklusiivinen suunnittelu oli silti aika jäykkää ja teknistä.

ANNE TERVO: Uusien asuntojen koko on pienentynyt merkittävästi kymmenessä vuodessa. Keskustelua pienistä asunnoista ja niiden asuttavuudesta ei ollut nykyisessä laajuudessaan. Ei ehkä osattu arvata, että hyvinvointimme kasvaa siten, että se näyttäytyy pieninä asuntoina.

SM: Myös asiantuntijuus ja puhetapa on muuttunut. Mietimme esimerkiksi paljon kirjan äänensävyä: miten oppikirjoja kirjoitetaan, mistä asemasta asiantuntija puhuu ja kenelle.

ASUNTOSUUNNITTELUN HILJAINEN TIETO

Kirjan johdannossa yhdeksi sen tehtäväksi mainitaan asuntoarkkitehtuurin ja hiljaisen tiedon sanoittaminen.

Onko arkkitehdeillä ollut taipumusta pitää suunnittelu-tieto ja -taito itsellään? Entä voisiko asuntoarkkitehtuurin popularisointi edistää asumisen laatua?

SM: Kaikilla ei välttämättä ole tarkkaa käsitystä siitä, mitä asuntosuunnittelu on. Jollekin se voi näyttäytyä esimerkiksi vain julkisivun koristeaiheiden valitsemisena. Asuntosuunnit-

”

Lähdemme helposti
nostalgisoimaan
vanhojen asuntojen
piirteitä, jotka
selittyvät esimerkiksi
ajalle tyypillisillä
rakennustekniikoilla.

Uusien asuntojen koko on pienentynyt huomattavasti kymmenessä vuodessa.

(Vas.) Haagan huvilat Helsingissä on suunnitellut Arkkitehdit Anttila & Rusanen (2019). Kerrospihatalojen tilavat perheasunnot terasseineen on pinottu päällekkäin ja asuntoihin kuljetaan terassien kautta. Artikkelin kuvat ovat kirjan kuvitusta.

telijat taas saattavat luulla, että heille arkipäiväiset suunnittelukysymykset ovat kaikille yhtä olennaisia ja hyvin tiedossa.

AT: Omana opiskeluaikanamme oli vielä valalla käsitys, että kuva puhuu enemmän kuin tuhat sanaa. Tämä lähtökohta voi toki riittää, jos yleisö on yhtä lailla aiheeseen perehtynyt.

SM: Ammattilaisina osaamme katsoa ja lukea pohjapiirustusta, mutta ainakin itselleni sen auki kirjoittaminen tekee sen enemmän olevaksi, todellisemmaksi. Huomioimme myös, että lukija ei välttämättä ole arkkitehti tai alan opiskelija, joten kiinnitimme paljon huomiota sanavalintoihin ja käsitteiden selkeyteen.

Olette molemmat opettaneet asuntosuunnittelua yliopistolla. Millaiset aiheet nousevat erityisesti opiskelijoiden kanssa esiin? Näkyykö tämä kirjan teemoissa?

AT: Yksi haastavimpia aiheita ovat asuntotyypit ja se miten paikka vaikuttaa niiden valintaan. Rakennuksen muotoon tai porrashuoneratkaisuun saatetaan ihastua liian varhaisessa vaiheessa.

(Yllä) Kaksi 34 neliömetrin yksiötä, joiden ominaisuudet ovat hyvin erilaisia.

(Alla) Makuuhuone kalustettuna eri tavoin.

SANNA MERILÄINEN

Kysymys siitä, minkälaisia asuntoja haluttaisiin suunnitella, tulee pohdittavaksi liian myöhään, jos muut lähtökohdat on jo lukittu. Asiaa kannattaisi katsoa siitä suunnasta, minkälaiset asuntotyypit tietyssä paikassa tukisivat asumiselle asetettuja tavoitteita parhaiten.

SM: Kirjan rakenne perustuu olennaisilta osin tähän. Yleensä asuntosuunnittelua lähestytään isosta mittakaavasta pienempään, ja halusimme kääntää sen asetelman.

TALOUDELLISET REALITEETIT

Kirjassa ei oteta vahvasti kantaa asuntosuunnittelun yhteen merkittävimpään lähtökohtaan eli brutton alan ja hyötyalan väliin suhdeluun.

Onko asuntosuunnittelu liian neliökeskeistä? Entä pitäisikö arkkitehtien olla paremmin kartalla asuntorakentamisen taloudellisista realiteeteista?

AT: Julkinen keskustelu on siinä mielessä liian neliökeskeistä, että neliömäärä ei ota oikeastaan kantaa siihen, miten neliöt asunnon sisällä jakautuvat. Neliöt ovat keskenään hyvin eriarvoisia. On vaikea arvioida keskipinta-alan kehityksen vaikutuksia vain tarkastelemalla pinta-alaa numerona.

SM: Yksi tapa lähestyä neliömäärää on verrata samankokoisia mutta erimuotoisia asuntoja. Kirjassa nostamme esiin muun muassa kaksi samankokoista yksiötä, joiden ominaisuudet ovat hyvin erilaisia. [KUVA]

AT: Suomalaisessa asuntosuunnittelussa on perinteisesti pidetty hyvänä tavoitteena, että neliöitä ei tuhlaa. Neliöitä ja asuintilojen potentiaalia olisi kuitenkin tärkeää arvioida myös käytettävyyden, esimerkiksi erilaisten kalustustapojen kautta.

SM: Taloudelliset lähtökohdat on tarkoituksella jätetty kirjassa pieneen osaan. Vaikka hankkeiden taloudellisella kannattavuudella on suuri vaikutus asuntosuunnitteluun, on se kuitenkin hyvin aika- ja paikkasidonnaista, jolloin suora- viivaisten ohjeiden antaminen voi viedä asuntosuunnittelua väärään suuntaan.

ASUMISEN LAATU

Pitkän uran asuntosuunnittelijana tehnyt **Timo Vormala** peräänkuulutti Helsingin Sanomien syntymäpäivähaastattelussa elokuun lopussa ”tavoitteellista, viihtyisään ympäristöön ja hyvään asumiseen tähtäävää asuntopolitiikkaa”, sillä markkinavetoinen asuntotuotanto ei siihen yksinään johda. Poliitikka tarvitsee toteutuakseen vaikuttamista.

Näettekö, että asuntojen arkkitehtoninen laatu voisi lähitulevaisuudessa nousta isompaan rooliin yhteiskunnallisessa keskustelussa ja sitä myöten politiikassa?

SM: Vaikuttaa siltä, että asuntojen tilasuunnittelun laadussa ja neliöiden vähenemisessä on jo saavutettu käännekohta. Yhä suurempi osa myös tavallisista asunnon etsijöistä on tietoisia uudisrakentamisessa tapahtuneesta muutoksesta.

Pinnan alla voi nähdä kuplintaa, ja keskustelua käydään monella taholla. Rakennusten laatua mitataan monilla mittareilla, esimerkiksi liittyen niiden turvallisuuteen, terveellisyyteen tai ekologisuuteen. Asumisen tilojen laadun mittaamiseen on ollut huonosti välineitä. Rakennustiedon ja ARAn aloitteesta on meneillään hanke, jossa etsitään mittaus- ja arviointikeinoja asumisen tilojen laadulle, esimerkiksi käytettävyyden ja kestävyuden näkökulmista. *Asuntoarkkitehtuurin käsikirja* osuu osaksi tätä ajankohtaista suuntausta.

Sanna Meriläinen ja Anne Tervo:
Asuntoarkkitehtuurin käsikirja.
Rakennustieto 2022.

”

Asuntotyyppi 2h+k
on käytännössä
hävinnyt
uudistuotannosta.

VALOA ERI SUUNNISTA

Teoksen julkistustilaisuudessa arkkitehti **Selina Anttinen** muistutti, että jos jokin asumisen ratkaisu harvinaistuu, se voi lopulta hävitä kokonaan kollektiivisesta muistista. Tämä vaikuttaa väistämättä asuntosuunnittelun kehitykseen.

Oletteko havainneet tällaisia muutoksia asuntosuunnittelussa?

SM: Ymmärrämme asumisen yleensä siten kuin se näyttäytyy kyseisellä hetkellä. Esimerkiksi asuntotyyppi 2h+k on käytännössä hävinnyt uudistuotannosta. Vielä kaksikymmentä vuotta sitten puolessa uusista kaksioista oli erillinen keittiö, puolessa avokeittiö. Keittiön palauttamista asuntovalikoimaan pidetään tänä päivänä outona ja kalliina.

Jos yksi asia pitäisi nostaa suomalaisesta asuntoarkkitehtuurin perinteestä takaisin suurempaan arvoon, niin mikä se olisi?

SM: Vaikea kysymys! Tunnistamme paljon ihania piirteitä menneiden vuosikymmenten asuinrakennuksista, mutta samalla on ymmärrettävä nykypäivän lähtökohdat. Vaikka se onkin rakennustekniikan ja ekologisuuden näkökulmasta ristiriitainen tavoite, haluaisin nähdä julkisivuissa pienempää mittakaavaa ja porrastuksia, niin että valo tulisi asuntoon eri suunnista.

AT: Lähdemme helposti nostalgisoimaan vanhojen asuntojen piirteitä, jotka selittyvät esimerkiksi ajalle tyypillisillä

rakennustekniikoilla. Vaikka niitä ei sellaisenaan uuteen tuotantoon voi tai kannata tuoda, haluaisin kuitenkin nähdä uudistuotannossa tiettyä pienipiirteisyyttä ja mittakaavan tuntua. Asunnon sisällä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sen eri kohdissa ymmärtää olevansa osa jotakin jatkumoa: tila alkaa jostakin ja päättyy johonkin.

SM: Emme varmasti ole vielä nähneet kaikkea. Tavoitteet asumisen hiilineutraaliudesta voivat tuoda rakentamiseen kokonaan uuden estetiikan ja laittaa suunnittelun lähtökohdat aivan uuteen valoon.

AT: Nykyinen rakennustekniikka ei näytä tuottavan perinteisessä mielessä ”tilaihanuuksia” ja rakastettavia yksityiskohtia. Mutta voimme varmasti saada jotakin muuta. Ei siis kannata lannistua, vaan hioa taitoja entistä vahvemmiksi. Kirjan yksi tarkoitus onkin houkutella useampia asuntosuunnittelun kysymysten äärelle. ●

Kirjoittaja on kaupunkiasumisesta kiinnostunut arkkitehti, joka työskentelee uudiskerrostalojen suunnittelun parissa sekä ratkoo pienemmässä mittakaavassa asuintilaasteita yksityisten asiakkaiden kodeissa.

IKUINEN OVI?

Uudella patentoidulla menetelmällä LAMI-ovien kierrätettävyyttä nousee uudelle tasolle ja elinkaari on lähes ikuinen!

MUOVILAMI OY

Hygieenisia LAMI-ovia yli 50 vuoden kokemuksella ja ammattitaidolla

www.lamidoors.com

Ostarin uusi elämä

Parikymmentä vuotta sitten Itä-Helsingissä sijaitseva Puhos oli puolityhjä, rapistuva ostoskeskus. Nyt lähes kaikki liiketilat on vuokrattu ja asiakkaita riittää. Arkkitehti ja tutkija Hossam Hewidy halusi selvittää, mikä saa lähioostarit kukoistamaan – ja miksi ne siitä huolimatta halutaan purkaa.

Teksti SILJA YLITALO

KUVAT: KATJA TÄHJÄ

Puhoksen ostoskeskuksen vanhimman osan toisessa kerroksessa, syrjäisen ulkokäytävän laidalla on ovi auki. Se johtaa vaatimattoman näköiseen tilaan, joka on kuin minkä tahansa liikehuoneiston takahuone: pöytiä, kenkiä lattialla, suljettu ovi sisemmälle kiinteistöön.

Kyseessä ei ole kaupan takahuone vaan pieni moskeija, rukoushuone, kertoo arkkitehti **Hossam Hewidy**. Moskeija oli samalla paikalla jo vuonna 2000, kun Hewidy muutti pysyvästi Suomeen. Tänne hänet toi vaimon työ Egyptin suurlähetystössä Helsingissä, jonka myötä Suomi oli tullut tutuksi jo aiemmin.

Kun arkkitehti **Erkki Karvisen** suunnittelema, Itä-Helsingin Puotinharjussa sijaitseva Puhos vuonna 1965 avattiin, se oli Suomen suurin ostoskeskus. Myöhemmin sitä vielä laajennettiin. Alamäki alkoi 1990-luvulla, kun lama kaatoi itsenäiset vähittäiskauppaliikkeet ja valtaosa kuluttajakaupasta siirtyi pikkuhiljaa kansainvälisten ketjuyritysten haltuun. Asiakkaita vei vieressä sijaitseva, vuonna 1984 valmistunut ja 1990-luvulla laajennettu Itäkeskus, joka oli tuolloin Pohjoismaiden suurin kauppakeskus.

Vuosituhanen vaihteessa Puhos oli parhaat päivänsä nähnyt rapistuva rakennuskompleksi, joka oli täynnä tyhjiä liiketiloja.

“Täällä ei ollut juuri muuta kuin huonekaluliike, pyöräkauppa ja soitinliike”, Hewidy muistelee.

Sekä moskeija.

ELÄVÄ KAUPUNKIKESKUS

Hossam Hewidy on valinnut tapaamispaikaksi ravintola Kirkukin Puhoksen alakerrassa. Tarkoituksena on puhua hänen vastikään Aalto-yliopistossa tarkastetusta väitöskirjastaan *The hidden city of immigrants in Helsinki's urban leftovers: The homogenization of the city and the lost diversity*, joka käsittelee monimuotoista kaupunkitilaa ja monikulttuurisuuden huomioimista kaupunkisuunnittelussa.

Puhos tunnetaan nykyään juuri monikulttuurisuudestaan ja etnisten palveluiden ja vähittäiskaupan keskittymänä. Syyskuuisena arki-iltapäivänä paikka vilisee elämää: pyöräileviä lapsia, perheitä ostoksilla, nuoria miehiä autojensa ympärillä. Kahviloissa ja ravintoloissa riittää asiakkaita.

Juuri tämä herätti alun perin Hewidyn kiinnostuksen ja johti lopulta väitöskirjaan: miten puolityhjistä ostoskeskuksesta tuli vilkas ja omaleimainen kauppa- paikka ja palvelujen solmukohta, ilman määrätietoista kehittämistä tai ylhäältä johdettua kaupunkisuunnittelua.

Niin, miten?

On palattava parinkymmenen vuoden takaiseen aikaan, vaatimattomaan moskeijaan Puhoksen perällä.

Perjantairukouksen jälkeen ihmisillä oli tapana jäädä moskeijan liepeille vaihtamaan kuulumisia, Hewidy selittää. Pian joku perusti viereiseen tyhjiin liiketilaan pienen kahvilan.

Monet moskeijassa kävijöistä olivat lähtöisin Somaliasta, jossa oli käynnissä kaoottinen sisällissota. Internetyhteydet eivät toimineet, ja asioita Somaliassa suuntaan hoidettiin muun muassa telefaxeilla, jotka Suomesta olivat jo katoamassa. Joku keksi perustaa moskeijan viereen telepalveluita tarjoavan liikkeen.

Sen jälkeen tuli leipomo, sitten lihakauppa.

Nykyään suurin osa Puhoksen liiketiloista on vuokrattu.

KESKILUOKAN EHDOKKAILLA

Sama ilmiö näkyy myös muualla Helsingin maahanmuuttajavaltaisilla alueilla, kuten Kontulassa ja Malmilla.

Väitöstyössään Hewidy käyttää termiä *urban leftovers*, kaupungin rippeet. Maahanmuuttajien myötä niiden hyljeksityt, rapistumaan jätetyt keskustat ovat heränneet henkiin ja täyttyneet vähittäisliikkeistä, ruokapaikoista, palveluista ja julkisesta katuelämästä, samaan aikaan kun valtaosalle perinteisistä lähioista-reista on käynyt päinvastoin. Väitöstyös-

Erkki Karvisen suunnittelema, vuonna 1965 avatussa Puhoksessa oli yhdet Suomen ensimmäisistä ulkona sijaitsevista liukuportaista. Kuva 1960-luvulta.

”

Antisegregaatio-
politiikka ei ole
onnistunut estämään
alueiden eriytymistä.

sään Hewidy kutsuu niitä monikulttuuri-suuden tilallisiksi keskittymiksi.

Nyt näitä ”kaupungin rippeitä” on ryhdytty määrätietoisesti kehittämään ja uudistamaan. Hewidyn mielestä niiden nykyiset asukkaat, monikulttuurisuus ja maahanmuuttajataustaiset yrittäjät on suunnitelmissa sivuutettu.

Syynä on Helsingin jo 1990-luvun lopulta lähtien harjoittama segregaatoin vastainen politiikka, Hewidy sanoo. Sen tarkoituksena on estää alueiden eriytyminen, esimerkiksi maahanmuuttajaväestön keskittyminen tietyille alueille.

Hewidyn mielestä olisi aika myöntää, että lähestymistapa on epäonnistunut.

”Helsingissä on kahdeksan suurpiiriä. Maahanmuuttajista 75 prosenttia asuu kolmen suurpiirin alueella. Eriytyminen on jo totta, antisegregaatiopolitiikka ei ole onnistunut sitä estämään.”

Koska maahanmuuttajia ei voi ajaa poiskaan sieltä missä he asuvat, kaupungin ratkaisuna on houkutella alueille enemmän keskiluokkaista valtaväestöä ja sillä tavoin pyrkiä muuttamaan niiden väestörakennetta. Alueiden ”uudistaminen” tarkoittaakin usein vanhojen rakenteiden – ostareiden, asuintalojen ja kokonaisten kortteleiden – purkamista ja arvokkaampien uudisrakennusten rakentamista tilalle.

Kun vuokrat nousevat, alkuperäiset yrittäjät menettävät edulliset liiketilansa, jotka ovat mahdollistaneet pienituloiselle asiakaskunnalle sopivat hinnat. Uusi kaupunkitila suunnitellaan miellyttämään maksukykyistä keskiluokkaa, ja pienituloiset joutuvat väistymään, Hewidy sanoo.

Samalla katoaa alueiden omailemisyys ja juuri se autenttinen, ruohonjuuri-

”

Kaupunkisuunnittelussa tulisi ensisijassa olla kyse maankäytöstä, ei omaisuudesta.

Syyskuussa väitellyt arkkitehti Hossam Hewidy Puhoksen vanhimman osan keskellä. Ostoskeskusta laajennettiin 1980-luvulla kahteen otteeseen itään päin.

tason *place-making*, joka tekee paikoista ihmisille ja kaupungille merkityksellisiä.

KASVAVA MARKKINA

Tässä kohtaa on yleensä tapana verrata Suomea Ruotsiin ja sen maahanmuuttajavaltaisiin lähiöihin ja nostaa esiin jengiytyminen ja väkivalta. Jos Helsingin harjoittama antisegregaatiopolitiikka ei toimi, mitä sitten tulisi tehdä, jotta välyttäisiin samalta kehitykseltä?

“Tukholmassa on lähiöitä, joissa 90 prosenttia väestöstä on maahanmuuttajataustaisia. Helsingissä luku on suurimmillaankin 36–39 prosenttia. Olemme hyvin erilaisessa tilanteessa kuin Ruotsissa.”

Hewidy kehottaa pohtimaan, mistä väkivalta ja jengiytyminen johtuu. Ja vastaa itse:

“Toivottomuudesta, työttömyydestä, integraation puutteesta.”

Tärkeintä olisi keskittyä syrjäytymisen ehkäisyyn. Siihen auttaa parhaiten se, että ihmisillä on työtä, mielekästä tekemistä ja paikkansa yhteiskunnassa.

Monille niitä tarjoavat juuri Kontulan, Puhoksen ja Malmin kaltaiset lähiöostarit. Maahanmuuttajayrittäjät työllistävät itsensä lisäksi muita maahanmuuttajia, joiden usein on vaikea päästä suomalaisille työmarkkinoille.

Elävät lähiökeskustat hyödyttävät myös muuta väestöä: hinnat ovat usein kohtuullisia ja tarjonta erilaista kuin isoissa kauppakeskuksissa, joista kaikista löytyvät samat ketjuliikkeet. Lähiökeskustat toimivat kulttuurien kohtaamispaikkoina ja ruokkivat moninaista kaupunkikulttuuria.

Hewidy ottaa esimerkiksi Puhoksen uudemmassa osassa sijaitsevan Alanya-marketin, ruokakaupan, joka on juuri laajentanut viereiseen liiketilaan.

“Alanya-marketteja on Suomessa jo kolme, yksi Tampereella ja toinen Espoossa. Se on kasvava yritys, joka työllistää paljon ihmisiä”, Hewidy sanoo.

Nyt Alanya-market on monien muiden Puhoksen vähittäisliikkeiden tavoin vaarassa menettää liiketilansa. Ostoskeskuksen uudemmat osat on tarkoitus purkaa, ja vanhoja tilojakin uudistaa niin, että ne soveltuisivat esimerkiksi taidegallerioiksi.

KILPAILUJEN MUSTA AUKKO

Hewidyn kritiikin yksi kärki osoittaa kaupunkisuunnittelusta järjestettyihin arkkitehtuurikilpailuihin.

Koska kilpailuihin osallistutaan anonyymisti ja yleisiin kilpailuihin voi ottaa osaa kuka vaan, niitä pidetään yleensä tasa-arvoisina ja avoimina. Hewidyn mielestä ne ovat sitä vain osittain.

“Kilpailut ovat avoimia siinä mielessä, että kilpailuohjelma on julkinen, osallistuminen on vapaata ja ehdotukset ovat kaikkien nähtävillä.”

Mutta sitten on toinen puoli, jota Hewidy kutsuu mustaksi aukoksi.

“Kuka päättää tuomariston kokoonpanosta? Entä kilpailuohjelmasta? Tai arvostelukriteereistä? Ne ohjaavat sitä, millaisia ehdotuksia kilpailuihin tulee ja millä perusteella voittaja valitaan, eivätkä ne ole lainkaan läpinäkyviä.”

Väitöskirjassaan Hewidy käsittelee kriittisesti etenkin vuonna 2020 järjestettyä Kontulan keskustan ideakilpailua ja samana vuonna ratkennutta Itäkeskuksen kilpailua.

Itäkeskuksessa ongelmana oli muun muassa uudistettavan alueen valtava koko: kilpailu käsitti Itäkeskuksen lisäksi kulttuurikeskus Stoa ja Puhoksen alueet sekä Puotilan metroaseman ympäristön, yhteensä 53 hehtaaria.

Hewidyn mielestä pelkästään Puhoksen 22 000 neliömetrin alue on niin suuri, että siitä olisi kannattanut järjestää oma kilpailunsa. Silloin olisi ollut paremmat mahdollisuudet pohtia, miten alueen uniikki, monikulttuurinen luonne ja nykyisten toimijoiden toimintamahdollisuudet voitaisiin turvata.

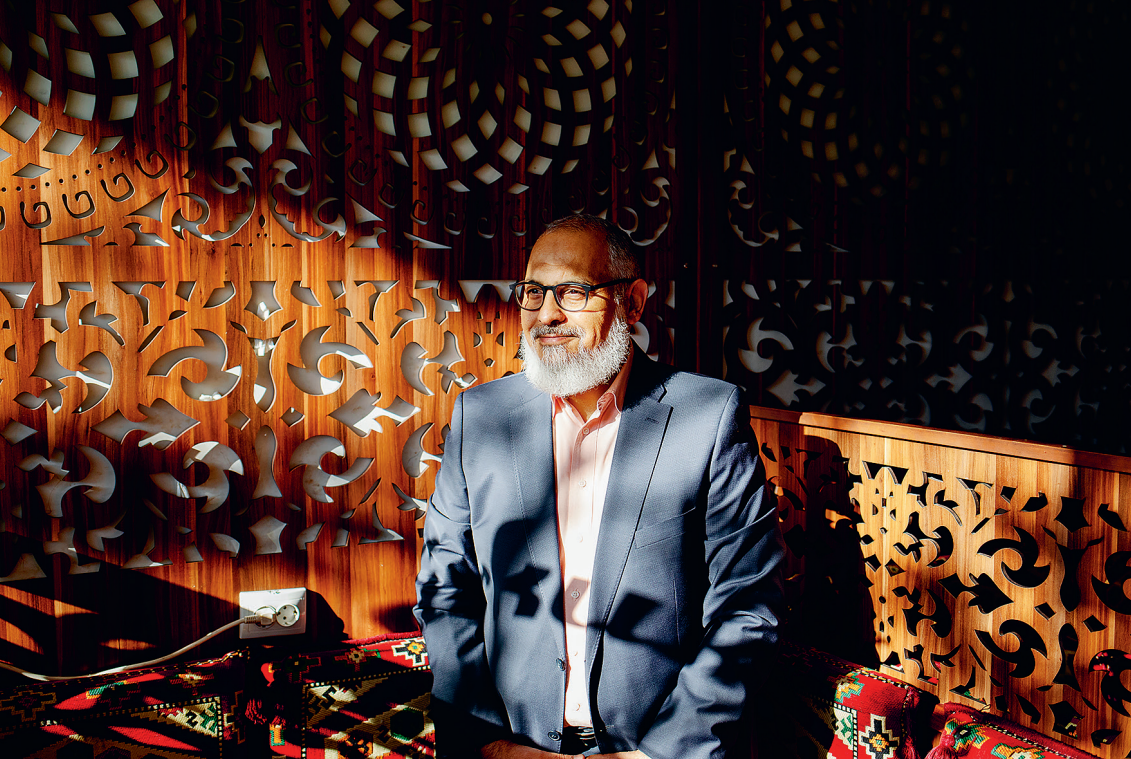
VETOVOIMANA ALKO

Kontulan ostari tunnettiin aiemmin lähinnä kaljakuppiloistaan, mutta viime vuosina etniset ravintolat ja muut pikku-liikkeet ovat vallanneet tilaa kapakoilta. Iso osa yrittäjistä on maahanmuuttajia. Kontula on yksi Suomen monikulttuurisimmista lähiöistä, jonka asukkaista reilun kolmanneksen äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi.

Hewidyn mielestä on erikoista, että Helsinki antoi Kontulan keskustan kehittämistä järjestetyn ideakilpailun kiinteistöyhtiöiden tehtäväksi.

“Rakennuksilla ja kaupunkitilalla on omaisuusarvon lisäksi käyttöarvo. Paikkoihin liittyy merkityksiä. Kaupunkisuunnittelussa tulisi ensisijassa olla kyse maankäytöstä, ei omaisuudesta”, sanoo Hewidy, joka on rakennus- ja kaupunkisuunnittelun lisäksi opiskellut kiinteistötaloutta.

Kontulan kilpailun 25-sivuisessa ohjelmassa monikulttuurisuuteen tai

Hossam Hewidy ravintola Kirkukissa, joka on Puhoksen uudemmassa osassa sijaitseva suosittu ruokapaikka.

maahanmuuttajayrittäjiin ei viitattu sanallakaan.

“Sen mukaan ostarin vetovoimatekijöitä ovat K-market, S-market ja Alko. Edes kirjastoa tai uimahallia ei mainittu.” Kilpailuohjelma on nähtävillä verkossa.

Kilpailuun osallistuneiden työryhmien toimintaa Hewidy sen sijaan kiittää. Moni perehtyi alueeseen ja sen henkeen huolellisesti. Etenkin yksi ehdotuksista otti lähtökohdakseen monikulttuurisuuden, vanhojen rakennusten säilyttämisen ja alueen nykyisille asukkailla tärkeitä palvelut. Voittajaksi valittiin kuitenkin ehdotus, jossa koko ostari puretaan.

Ongelmana kaupunkisuunnittelusta järjestetyissä kilpailuissa ei ole ainoastaan monikulttuurisuuden ohittaminen, Hewidy toteaa. Ne eivät ole erityisen hyvin onnistuneet myöskään biodiversiteetin huomioimisessa tai viherrakenteiden integroimisessa kaupunkikehittämiseen.

“Niitä ei ole suunniteltu sellaiseen. Vielä”, Hewidy sanoo.

Syy ei ole kaupunkisuunnittelijoissa tai arkkitehdeissa, Hewidy tähdentää, vaan kyse on poliittisesta tahdosta. Se millaista kaupunkia kilpailuilla halutaan luoda, on päättäjien käsissä.

Sen sijaan että pyritään hajottamaan monikulttuurisuuden tilalliset keskittymät, olisi tunnustettava maahanmuuttajien ja muiden vähemmistöjen oikeus kaupunkitilaan ja sen kehittämiseen.

“Tarvitaan visio monikulttuurisesta kaupungista ja halua toteuttaa se.” ●

Armeijan arkkitehdista vähemmistöjen puolestapuhujaksi

Hossam Hewidy syntyi keskiluokkaiseen egyptiläisperheeseen vuonna 1964. Isä oli toimittaja, äiti työskenteli elokuvainstituutissa, jossa myös Hewidy vietti lapsuudessaan paljon aikaa.

Hewidy muistaa tapauksen, jolloin instituutissa kuvattiin viktoriaaniseen aikaan sijoittuvaa elokuvaa. Pienestä Hossamista lavasteet olivat niin todennukaiset ja kauniit, että kun ne purettiin, hän purskahti itkuun.

“Äiti lohdutti minua kertomalla, että on olemassa ammatti, jossa voi suunnitella oikeita rakennuksia, sellaisia joita ei pureta. Voit isona ryhtyä arkkitehdiksi, hän sanoi.”

Äiti lainasi Hewidylle kirjastosta **Banister Flecherin** massiivisen klassikkoteoksen *History of Architecture*. Hewidy selasi kuvia ja piirustuksia rakennustaitteen merkkiteoksista ja vaikutui.

Arkkitehdiksi Hewidy opiskeli Egyptin armeijan sotatieteellisessä teknisessä korkeakoulussa. Armeijan arkkitehtina hän suunnitteli muun muassa sairaaloita ja muita julkisia rakennuksia. Erottuaan armeijasta hän työskenteli omassa toimistossaan ja erikoistui suurten hotellien ja lomakohteiden suunnitteluun.

Käännekohta Hewidyn uralla oli vuonna 1992 sattunut Egyptin historian tuhoisin maanjäristys, jonka keskus osui muutaman kymmenen kilometrin päähän Kairosta. Satoja ihmisiä kuoli, tuhansia haavoittui ja arviolta 50 000 jäi vaille kotia.

Tuhot olivat pahimpia tiiviisti asutuissa ja huterasti rakennetuissa slumeissa. Viranomaiset pyysivät arkkitehteja avuksi kartoittamaan vaarallisia paikkoja ja purettavia rakennuksia. Hewidy oli yksi vapaaehtoisista.

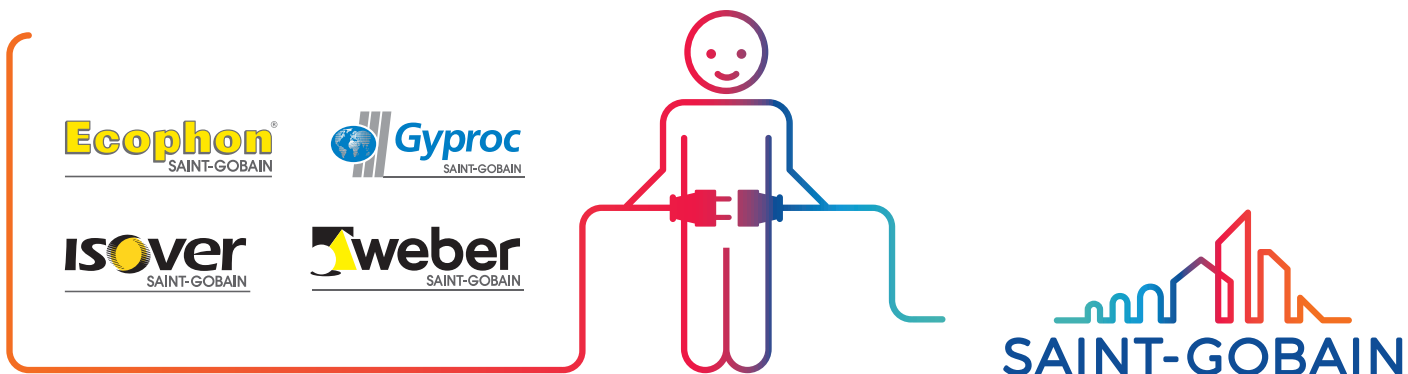
“Sitä kautta tutustuin Kairon epävirallisiin asuinalueisiin. Niiden olot saivat minut surulliseksi.”

Hewidy työskenteli lopulta puolitoista vuotta Kairon slumeissa saksalaisen kansalaisjärjestön apuna.

“Sen jälkeen en enää kyennyt suunnittelemaan hotelleja.”

“Halusin käyttää osaamistani niiden hyväksi, jotka jäävät kaupunkien virallisissa agendoissa näkymättömiksi. Olivat he sitten Kairon epävirallisten asuinalueiden asukkaita tai maahanmuuttajia Helsingissä.”

Nykyään Hewidy toimii kaupunkisuunnittelun opettajana ja tutkijana Aalto-yliopistolla.

Autamme rakentamaan erinomaisia elinympäristöjä
ja parantamaan elämänlaatua.

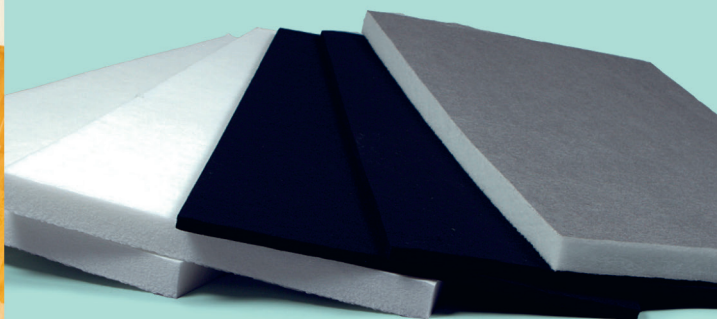
www.saint-gobain.fi

EWONA ACUSTICA- AKUSTIIKKALEVYT HUONETILOJEN AKUSTOINTIIN

Ewona-Acustica -akustiikkalevyt on ekologinen valinta kaikkien huonetiilojen akustointiin. Tuotteet on valmistettu lämmöllä toisiinsa sidotuista, kierrätetyistä polyesterikuiduista.

Akustiikkalevyt eivät sido kosteutta eivätkä pölyä. Tämän ansiosta ne soveltuvat erityisen hyvin päiväkoteihin, kouluihin, terveyskeskuksiin, sairaaloihin ja muihin vaativiin kohteisiin.

020 790 2740 | info@ewona.fi | www@ewona.fi

Arkkitehtuurin ja ruoka-kulttuurin risteyskohdissa

Tallinnan kuudes arkkitehtuuribiennaali käsittelee arkkitehtuurin suhdetta ruuantuotantoon.

Teksti KRISTO VESIKANSA

Metabolismi-käsitettä on käytetty arkkitehtuurissa vertauskuvana rakennusten ja kaupunkien potentiaalille kasvaa ja muuttaa muotoaan luonnon organismien tavoin. Tunnetuin esimerkki tällaisesta lähestymistavasta on Japanissa 1960-luvulla vaikuttanut metabolistit-ryhmittymä.

Samaan käsitteeseen nojaa myös järjestyksessään kuudes Tallinnan arkkitehtuuribiennaali, jonka otsikkona on *Edible; Or, The Architecture of Metabolism*. Nyt sillä tarkoitetaan kuitenkin aineenvaihduntaa kirjaimellisemmassa merkityksessä.

Kreikkalaisten pääkuraattoreiden **Lydia Kallipotin** ja **Arete Markopouloun** yhdessä virolaisen **Ivan Sergejevin** kanssa kokoama biennaali tarkastelee arkkitehtuurin suhdetta ruuantuotantoon

sestä sekä omavaraisuutta ja kiertotaloutta yleisemmällä tasolla. Mittakaava ulottuu suolistosta kaupunkiseutuihin.

Nykyisen teollisen ruuantuotannon ekologista ja eettistä kestävämyyttä Kallipoti ja Markopoulou havainnollistavat kanojen keskipainon nelinkertaisumismalla vuosina 1957–2005, mikä on aiheuttanut eläimille vakavia terveysongelmiä. Ruuantuotanto on rakennetun ympäristön tavoin myös merkittävä ilmastopäästöjen aiheuttaja, mistä syystä onkin korkea aika pohtia, miten ne voisivat yhdessä rakentaa tietä kohti kestävämpää tulevaisuutta.

VISIOITA JA IDEA-SUUNNITELMIA

Viron arkkitehtuurimuseossa esillä olevan päänäyttelyn ytimenä on ”metaboli-

nen koti”, jonka seitsemän installaatiota kuvaavat tulevaisuuden omavaraisen ja hiilineutraalin asumiskoneen eri puolia.

Näkökulmat vaihtelevat teknoutopioista postapokalyptisiin visioihin: Kodin ulkoseinät verhoutuvat kaupunkiviljelmiin sekä eläinten, kasvien ja muiden eliöiden kasvualustana ja pesäpaikkana toimivaan, riisistä valmistettuun eristekerrokseen. Autotalli on muurattu biohiiliharkoista ja keittiökalusteissa on hyödynnetty kiviteollisuuden ylijäämälohkareita. Tuoretta ruokaa saadaan robottien ylläpitämästä vertikaalipuutarhasta tai elintarviketuotannon ylijäämätuotteista, ja wc:n käyttövesi kierrätetään käytettyjä muovipulloja hyödyntäen.

Näiden rinnalla näyttelyssä on esillä biopohjaisia rakennusmateriaaleja, kierätyratkaisuja sekä kaupunki- ja alue-suunnitelmia. Suomalais-virolainen Spin Unit tuo esiin, millaisia muutoksia Tallinnan maankäyttöön tarvittaisiin, jotta siellä kulutetut elintarvikkeet voitaisiin tuottaa kaupungin alueella.

Museon parvelle on ripustettu kymmenittäin ideasuunnitelmia ruuantuotannon uusista muodoista. Faktapitoisen kokonaisuus edellyttää kävijältä melkoista paneutumista ja olisi ollut lähestyttävämpi kirjana. Kärsimättömältä vierailta saattaa esimerkiksi jäädä huomaamatta, että Molumba-ryhmän Supergreen-työ on parodia rakennuslalla yleisestä viherpesusta, jota tämäkään biennaali ei onnistu täysin välttämään.

Parvelle kiipeäminen kannattaa kaikesta huolimatta pääkuraattoreiden kokoaman ”arkkitehtuurin ja ruuan arkeologiaksi” nimetyn seinämän takia. Se tarjoaa kiehtovia välähdyksiä ruokakulttuurin ja arkkitehtuurin risteyskohdista eri vuosikymmeniltä.

Viron arkkitehtuurimuseossa esillä oleva seitsemästä installaatiosta koostuva ”metabolinen koti” kuvaa tulevaisuuden omavaraisen ja hiilineutraalin asumiskoneen eri puolia.

TAIDE JA KAUPUNKI KIETOUTUVAT YHTEEN

Tallinnan biennaalin ohjelmaan on perinteisesti kuulunut Viron arkkitehtuurimuseon edustalle pystytetty installaatio, jonka suunnittelusta on järjestetty kansainvälinen arkkitehtuurikilpailu.

Tällä kertaa tehtävän sai Isossa-Britanniassa toimiva Iheartblob-kollektiivi. Heidän *Fungible Non Fungible* -teoksensa herättää kysymyksiä tekijyyden merkityksestä digitaalisessa maailmassa: pastellivärisistä puupalikoista koostuva rakennelma on saanut muotonsa ryhmärahoittajien valinnoista, mutta pelin säännöt ovat suunnittelijoiden käsialaa.

Syyskuun alussa pidetyn avajaisviikon ohjelmista riemastuttavin oli MSCTY-musiikkitapahtuma, jossa yhdeksän virolaisen nykysäveltäjän teoksia esitettiin niitä innoittaneissa rakennuksissa tai kaupunkitiloissa.

Taide ja kaupunkielämä kietoutuivat kierroksella hienosti yhteen, kun pakettiauton takaosasta esitetyt sävellykset sekoittuivat sattumanvaraisiin taustaan. Teokset ovat kuunneltavissa tapahtuman verkkosivuilla, ja vaikuttavimman elämyksen saa syventymällä niihin oikeilla paikoilla. Pienoiskonserteista muodostuu näin elämyksellinen kävelyreitti nopeasti kehittyvän Pohjois-Tallinnan halki. ●

**Tallinnan
arkkitehtuuribiennaalin
päänäyttely Edible on esillä
Viron arkkitehtuurimuseossa
20.11. saakka.**

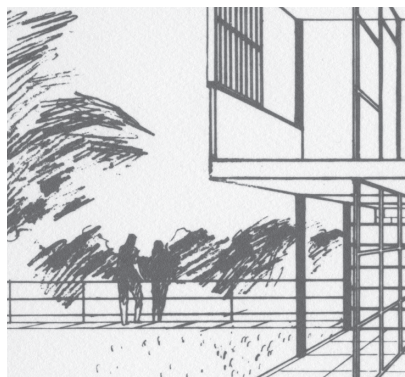

KUVAT: TÖNU TUNNEL

(Yllä) Topotheque Design Research Studion Ytaloid on prototyyppi 3D-tulostetuista keinotekoisista riuttarakenteista.

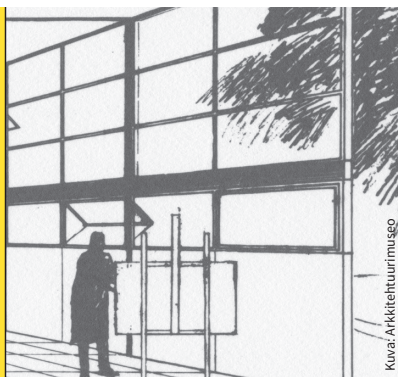
(Alla) Iheartblob-kollektiivin teos *Fungible Non Fungible* on saanut muotonsa ryhmärahoittajien valintojen ja suunnittelijoiden laatimien pelisääntöjen tuloksena.

ELÄMÄÄ JA TAIDETTA

Riihitien ateljeerivitalossa

Taidenäyttely Kirmo Mikkolan Järvenpään ateljeerivitalosta ja talon taiteilijoista 1960-luvulta tähän päivään saakka. Mukana Tor Arne, Soile Apajalahti, Hannu Hyske, Outi Ikkala, Seppo Kärkkäinen, Kristiina Louhi, Anna-Maria Osipow, Paul Osipow ja Antti Vuori.

Kuva: Arkkitehtuurimuseo

JÄRVENPÄÄN TAIDEMUSEO

16.10.2022–26.2.2023
Kirjastokatu 8, Järvenpää. www.jarvenpaantaidemuseo.fi

Järvenpää

Aika puhua hirvityksistä

Rakennukset ovat osa paikallishistoriaa, ja niiden purkaminen vaikuttaa alueen asukkaisiin. Arkkitehtikollektiivi You Tell Me perehtyi Hotelli Vuorannan tapaukseen.

Teksti MATTI JÄNKÄLÄ JA ELLA KAIRA

Tuollaisia rötölöitä, talorumiluksia suojellaan, tämä menee jo tahattoman komiikan puolelle. Tämä suojeluhulluus on mennyt yli äyräidensä aikapäiviä sitten”, kirjoittaa nimimerkki ”Näin se vain on” kommenttipalstalla Helsingin Sanomissa kesällä 2019.

Kommentti liittyi 9.7. julkaistuun artikkeliin ”Keskellä kaunista merenrantatonttia rapistuu autoitunut hotelli: ’Upea alue on seisonut pitkään tyhjiillään’”, jossa käsiteltiin Helsingin Rastilassa sijainneen Vuorannan mahdollista suojelupäätöstä.

Vuoranta vihittiin käyttöön vuonna 1971, jolloin siinä aloitti toimintansa Alkon kongressikeskus. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti **Helmer Stenros**. Alkon luovuttua koulutuskeskuksesta rakennus toimi kymmenen vuotta hotellina sekä muutaman vuoden turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksena, mutta toiminnan loputtua vuonna 2017 rakennus seisoj tyhjiillään ja pääsi vähäisen ylläpidon ja ilkeivallan myötä huonoon kuntoon.

Vuonna 2022 rakennus on saamassa uuden elämän palvelutalona. Suunnitelman ja huonon kunnon myötä osa rakennuksen rungosta sekä merkittävä määrä rakennusosia julkisivutiilistä ikkunoihin ja väliseiniin on purettu.

TYÖKALUJA OMAN YMPÄRISTÖN PUOLUSTAMISEEN

”Vuorannassa juhliittiin 90-luvulla työpaikan ikimuistoisia pikkujouluja, joissa meno oli railakasta. Tänne liittyy paljon hyviä muistoja.”

Näin muistelee paikallinen asukasaktiivi **Anna-Maija**, joka osallistui kuluneena kesänä You Tell Me -arkkitehtikollektiivimme järjestämään, rakennusten arvoa käsittelevään keskustelutilaisuuteen. Tapahtumassa käsiteltiin Vuorannan roolia osana paikallishistoriaa sekä rakennusten purkamista ilmiönä.

Keskustelutilaisuus sekä kollektiivin purkujättä esittelevä teos *It's Time to Talk About Monst-*

Pitkään tyhjiillään ollut Vuoranta ehti päästä huonoon kuntoon. Hienolla paikalla meren rannalla sijaitsevan, vuonna 1971 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut Helmer Stenros.

rosities olivat osa Porin Biennaali 2022 – Visitors -taidefestivaalia, jossa kahden viikon ajan paik- kasidonnaiset taideteokset levittäytyivät ympäri Itä-Helsinkiä.

Rakennusteollisuuden ympäristövaikutukset ovat valtavia, mutta ongelmasta keskusteleminen avoimesti eri ihmisryhmien välillä voi auttaa niiden ratkaisemisessa.

Vaateteollisuuden tai ruuantuotannon eetti- syydestä ja ympäristövaikutuksista puhuminen julkisuudessa on esimerkki siitä, miten tiedon välit- täminen voi vaikuttaa ihmisten kulutustottumuk- siin. Arkkitehdit voisivat alan ammattilaisina olla sanallistamassa ilmiöitä rakennusteollisuuden, suo- jelun ja purkamisen taustalla, ei vain toisilleen, vaan suurelle yleisölle ymmärrettävällä tavalla. Tämä voisi tarjota monelle työkaluja esimerkiksi oman ympäristönsä puolustamiseen, kun suunnitellaan rakennusten purkamista.

KESKUSTELUA PURKAMISESTA

Julkinen keskustelu rakennussuojelusta keskittyy usein vanhoihin, arvokkaiksi ja kauniiksi koettuihin rakennuksiin, jotka ovat joko suunnittelijansa tai ainutlaatuisuutensa puolesta merkittäviä. Näitä kri- teerejä voi olla vaikeaa soveltaa moderniin raken- nuskantaan, jota on Suomessa paljon ja johon ei ole vielä muodostunut vastaavaa, ajan tarjoamaa arvos- tusta kuin vanhempaan rakennuskantaan.

Rakennuksia voi olla helppo julkisessa keskus- telussa tuomita huonon kunnon tai ankean ulko- muodon puolesta, mutta jos keskusteluun tuotaisiin näkemyksiä todellisista ympäristövaikutuksista tai purkamisen sosiaalisesta vahingollisuudesta, voisi purkutuomioiden jakaminen keskustelussa olla maltillisempaa.

Myös arkkitehteillä on mahdollisuus kuun- nella, mikä rakentamisessa mietittyä muita kuin rakennuslalla toimivia. Vuorannan kierroksella keskustelua kirjoitti erityisesti käsitys rakennusten *korjauskelvottomuudesta*.

“Tänä päivänä ei pitäisi olla yhtään rakennusta, joka todetaan korjauskelvottomaksi”, mainitsi eräs kierrokselle osallistunut.

Passiivimuotoisten ilmaisujen, kuten rakennuk- sen *joutuminen* huonoon kuntoon, koettiin vievän vastuun pois siltä toimijalta – ihmiseltä – jolla nimenomaan on ollut valta ja vastuu pitää raken- nuksesta huolta.

KEINOTEKOINEN KÄYTTÖIKÄ

Tarkalleen 48,36 vuotta. Tämä oli käyttöikä, jonka vaikutusvaltainen New Yorkin kiinteistösiirtopi- reissä toiminut insinööri ja historioitsija **Reginald Pelham Bolton** arvioi teräsrunkoiselle toimisto- talolle vuonna 1911. Luku perustui hänen laskel- miinsa materiaalien kulumisesta sekä sitä myötä rakennuksen kasvavasta riskistä joutua korjaus- eli käyttökeltvottomaksi.

Vuonna 2016 julkaistussa teoksessaan *Obsolescence: An Architectural History*

ELLA KAIRA

Vuorantaa remon- toidaan parhaillaan palvelutaloksi ja osia siitä puretaan.

”

Käyttökeltvotto- muuden käsite arkkitehtuurissa vakiintui 1900-luvun alun Chicagossa ja New Yorkissa, joissa riski- sijoittaminen kiinteistöalalla oli vilkasta.

Daniel Abramson kirjoittaa, että käyttökeltvotto- muuden (engl. obsolescence) käsitteeseen on vii- meisen vuosisadan aikana voimakkaasti vaikuttanut vallinnut talousjärjestelmä ja kulttuuri sen ympä- rillä, mikä taas on ollut omiaan vaikuttamaan ihmisten käsitykseen rakennusten arvosta.

Abramsonin mukaan käyttökeltvottomuuden käsite arkkitehtuurissa vakiintui 1900-luvun alun Chicagossa ja New Yorkissa, joissa riskisijoittami- nen kiinteistöalalla oli vilkasta. Sijoittajat, jotka näkivät rakennukset puhtaasti taloudellisen tuoton välineinä, kokivat, että rakennuksen joutuminen käyttökeltvottomaksi oli taloudellinen rasite, joka poistuisi helpoiten korvaamalla vanha uudella.

Boltonin julistama toimistotalon käyttöikä perustui yksittäisen henkilön – hänen itsensä – tekemään arvioon, jonka tarkoitus oli taloudellinen hyötyminen sekä sijoittajien käyttäytymisen ohjaa- minen. Samalla tavoin myös tulevaisuuden talojen käyttöiän määrittely on ihmisten käsissä. Nyt Vuo- rannan vieressä sijaitsevan Meri-Rastilan asuina- lueen asukkaat kamppailevat oman naapurustonsa *hivitysten* ja *korjauskeltvottomien* rakennusten puolesta.

Rastilan ostoskeskus aiotaan purkaa, samoin viereinen nuorisotalo, päiväkot, koulu sekä mah- dollisesti Merirastin kappeli. Purkamisen myötä häviävät alueen merkittävät julkiset rakennukset ja historiallinen kerros alueen keskuksesta.

Kuten Vuorannan kierroksella ilmeni, myös asukkaat tiedostavat, ettei purkutuomio ole väistä- mätön luonnonlaki vaan valinta. ●

Ella Kaira on arkkitehti ja Matti Jänkälä viimeistelee arkkitehdin tutkintoaan Aalto-yliopistossa. Kirjoittajat ovat You Tell Me -kollektiivin jäseniä.

Enemmän kuin peruskorjaus

Ari Sipinen tiesi lapsesta saakka, että hänestä tulee arkkitehti. Sen lisäksi että kotona puhuttiin arkkitehtuurista, suvussa on periytynyt matemaattinen ja taiteellinen lahjakkuus. Sipisen isoisa Veikko Emil Sipinen esimerkiksi piirsi ikonisen Koskenlaskija-sulatejuuston logon.

Arkkitehti Ari Sipinen sai Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon isänsä Arto Sipisen suunnitteleman Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjauksesta. Korjauksen yhteydessä toteutetuista muutoksista isä ja poika olivat yhtä mieltä.

Teksti ANNI VARIS

Arkkitehti **Ari Sipiselle** kuuluu erinomaista. Haastattelun aikaan syyskuun lopulla hän tiesi jo voittaneensa Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon, muttei voinut vielä kertoa kenellekään.

”Moni ihmetteli, miksi hymyilen koko ajan.”

Palkinto myönnettiin lokakuun alussa Jyväskylän yliopiston kirjaston peruskorjaukselle, jossa Sipinen toimi arkkitehti- ja pääsuunnittelijana. Sisustussuunnittelusta vastasi arkkitehti **Merja Kiviranta** BST-Arkkitehteilta. Vuonna 1974 valmistuneen kirjaston suunnitteli Sipisen isä, professori **Arto Sipinen** (1936–2017).

Yhteensä neljä vuotta kestänyt peruskorjaus on mieleenpainuvien projekti, jossa Sipinen on ollut mukana.

”Kaikki kiteytyy tähän. Vanhoista kokemuksista, kuten kirjaston viereisen Ateneum-rakennuksen korjauksesta ja lukuisista uudisrakennuksista, on kertynyt uskallusta tehdä isoja ratkaisuja”, Sipinen sanoo.

Arkkitehdiksi Sipinen opiskeli Tampereen teknillisessä korkeakoulussa. Ennen sitä hän oli jo suorittanut rakennusarkkitehdin tutkinnon, mikä antoi vankan teknisen pohjan tuleville opinnoille.

Opiskeluaikaan Sipinen työskenteli isänsä toimistossa ja ahkera työnteko uhkasi viivyttää valmistumista.

”Ensin olin avustajana ja sitten vedin projekteja. Mukana oli mittaviakin kohteita, joihin verrattuna opiskelutyöt tuntuivat helpoilta”, Sipinen kertoo. ”Lopulta otin puoli vuotta vapaata töistä ja puristin kokoon puuttuvat opinnot.”

Oman toimistonsa hän perusti vuonna 2005.

KUN KIRJASTON peruskorjauksen hankesuunnitelma käynnistyi loppuvuodesta 2017, Ari Sipinen istui kirjaston aulaan yhdessä isänsä kanssa. Puheeksi tulivat kirjaston muutokset ja Sipinen teki ehdotuksia isälleen. Tämä oli niistä samaa mieltä.

”Arvostan valtavasti isäni työtä. Isälle oli tärkeää, että sitä mitä hän piirtää ei pilata. Kyllä rakennus on aina vähän niin kuin arkkitehdin lapsi, sen synnyttää ja siitä haluaa kantaa huolta”, Sipinen sanoo.

Kirjaston peruskorjaus toteutettiin vanhaa kunnioittaen ja uudistukset tehtiin niin, että ne näyttäivät kuuluvan alkuperäiseen kokonaisuuteen. Alusta asti oli selvää, että rakennukseen haluttiin enemmän kuin pelkkä peruskorjaus.

”Käyttäjät halusivat ’wow-efektin’ heti kun tullaan ovesta sisälle”, Sipinen muistelee.

Tavoitteessa oli omat haasteensa, sillä kirjasto on osittain suojeltu ja kuuluu myös kansainvälisen modernin arkkitehtuurin suojelujärjestö Docomomon ylläpitämään merkkiteosten luetteloon. Sipisellä oli kuitenkin entuudestaan hyvät suhteet Museovirastoon ja isojakin muutoksia saatiin tehtyä.

”Rakennuksen eteen tehtiin uusi leveä ulkoportaikko, joka kutsuu ohikulkijat sisään. Ulkopuolelta katsottuna se on suurin muutos”, Sipinen sanoo.

Sisällä valtava kattoikkuna uusittiin lähes kokonaan. Uusien teräsristikoiden sovittaminen oli haastava urakka, mutta lopputulos on vaikuttava. Päivänvalo laskeutuu kauniisti aina alimpaan pohjakerrokseen saakka suurten välipohja-aukkojen ansiosta.

Entiset pohjakerrosten kirjavarastot otettiin opiskelijoiden käyttöön ja julkisivuun avattiin suuret ikkunat kampusalueen suuntaan. Nyt valoisat tilat ovat jatkuvasti täynnä opiskelijoita.

Tärkeintä Sipiselle onkin se, että käyttäjiä kuunnellaan ja lopputulokseen ollaan tyytyväisiä.

”Se motivoi valtavasti, että jälkeensä tullaan sanomaan, että rakennuksesta tuli hieno ja siellä tykätään olla. Se on kaikin mukavinta.”

VAIKKA välillä pitää kiirettä, Sipinen nauttii arkkitehdin arjesta. Puhelinta hän ei laita kiinni koskaan.

”Käyttäjiä ja tilaajia ajatellen on tärkeää, että pääsuunnittelija on aina tavoitettavissa ja häneltä saa heti vastauksia kysymyksiin”, Sipinen sanoo.

”Pidän työni vaihtelevuudesta, joten se ei ole käynyt rasakaksi. Hektisen yhdessä tekemisen vastapainona työhön sisältyy myös rauhallista suunnittelua omissa oloissa.”

Hyvän ja toimivan suunnitteluryhmän tärkeyttä työlle ei voi väheksyä. Rakentajien ammattitaitoa Sipinen ihailee myös kovasti.

”Muistan isäni kertoman tarinan **Alvar Aallosta**, jolle hän aikanaan työskenteli. Harjannostajaisissa Aalto meni aina rakentajien pöytään Chianti-pullon kanssa. Parasta onkin mennä juttelemaan tekijöiden kanssa, katsoa ja oppia heiltä työmaalla.”

Vapaa-ajallaankin Sipinen touhuu rakennusten parissa. Urheilemisen ja kalastamisen ohella hän rentoutuu parhaiten rakentamalla ja remontoimalla. Kaikenlaista on tullut tehtyä: arkkulatureita, mökkejä ja saunoja.

”Tällä hetkellä piirrän lapsilleni saunarakennusta ja vierasmajaa Turun saaristoon. He ottavat kaiken hyödyn irti isästään, minä suunnittelen, rakennan heidän kanssaan ja haen luvat”, Sipinen nauraa.

Näiden lisäksi Sipinen jatkaa töitään Jyväskylässä. Seuraava korjausvuorossa ovat Ylistönrinteiden rakennukset, joista osan hän aikoo itse, osan yhdessä isänsä kanssa. ●

Viimeiset jäähyväiset

Kuopion uudessa krematoriossa yhdistyy moderni tuhkauslaitos ja intiimi jäähyväistila omaisille.

Teksti ANNI VARIS

Kuopion uusi krematorio valmistui joulukuussa 2021. Suunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Forssi (entinen Arkkitehtitoimisto Lasse Kosunen). Hankkeen pääsuunnittelijana toimi arkkitehti **Mikko Suominen** ja arkkitehtisuunnittelijana arkkitehti **Maija Perhe**.

Maija Perhe: ”Toimistollamme oli jo kokemusta kahden krematorion suunnittelusta, Vatialan krematoriosta Kangasalle ja Levon krematoriosta Lahteen, joten Kuopion seurakuntayhtymä valitsi meidät kohteen suunnittelijaksi. Hanke käynnistyi vuonna 2019 ja minä tulin mukaan luonnostelu- ja ehdotussuunnitteluvaiheessa, kun palasin vanhempainvapaalta alkuvuodesta 2020.

Ulkomailla alkaa olla jo yleistä, että krematoriot suunnitellaan niin, että omaiset voivat halutessaan olla läsnä tuhkaustilanteessa. Suunnittelemamme Kuopion krematorio on ensimmäisiä tällaisia krematoriot Suomessa. Tähän asti tuhkaustilaan ovat päässeet ainoastaan työntekijät.

Samaan rakennukseen on sovitettu kaksi eriluonteista toimintoa: moderni ja hyvin tekninen tuhkauslaitos sekä mahdollisimman intiimi jäähyväistila omaisille. Heidän näkökulmansa huomioiminen ohjasi suunnittelua paljon. Tärkeintä on, että rakennus on sekä omaisia että vainajia kunnioittava. Tuhkaustilassa pyrimme piilottamaan tekniikkaa esimerkiksi lattian sisälle, ja tilaan luotiin rauhan tuntua vaaleilla materiaalivalinnoilla ja avaamalla näkymä ulos.

Hankkeen tilaajana ja käyttäjän edustajana toimi Kuopion seurakuntayhtymä, ja heidän kanssaan kävimme läpi sitä, missä järjestyksessä tuhkausprosessi etenee. Krematoriotilan lisäksi rakennuksessa on myös vainajakylmiö, joten suunnittelussa piti huomioida se, mitä kautta hautajaisurakoitsijat liikkuvat. Urnanluovutustilasta tehtiin monikäyttöinen, sillä seurakunta toivoi, että sitä voitaisiin hyödyntää myös muihin tilaisuuksiin.

Tuhkaus on lisääntynyt Suomessa, ja se on yksi syy siihen, miksi krematorioita rakennetaan. Aluksi

Jäähyväistilaan pyrittiin luomaan intiimi ja rauhallinen tunnelma esimerkiksi materiaalivalinnoilla.

Kuopion krematorio sijaitsee lähellä valtatie risteyksialuetta. Suunnittelussa huomioitiin rakennuksen merkitys hautausmaa-alueella lähestyttäessä.

yhtenä vaihtoehtona oli Kuopion Pyhän Markuksen ja Pyhän Pietarin kappeliin yhteydessä olevan krematorion korjaaminen ja laajentaminen, mutta 1980-luvun puolivälissä valmistunut rakennus ei vastaa esimerkiksi nykyisten suodatinjärjestelmien tilatarpeeseen. Tämän takia Kuopiossa päätettiin, että rakennetaan kokonaan uusi krematorio.

Ympäristövaatimukset ovat vuosien saatossa tiukentuneet krematoriolaitosten osalta ja uuden tekniikan avulla hiukkaspäästöt ja elohopeajäämät ovat hyvin pieniä aikaisempaan verrattuna. Samalla tuhkaamiseen liittyvien järjestelmien koot ovat kasvaneet. Esimerkiksi Kuopion krematoriossa yksi iso tila on varattu pelkästään uunien suodatinjärjestelmille.

Koronapandemia alkoi hankkeen aikana, mikä tietysti asetti omat käytännön haasteensa, sillä toimistomme sijaitsee Tampereella ja monet tapaamiset piti yhtäkkiä järjestää etänä. Materiaalipula alkoi näkyä jo projektin loppuvaiheessa, emmekä saaneet kaikkia materiaaleja, joita oli alun perin määritelty.

Vaikka krematorio itsessään valmistui ajallaan, toiminta ei ole vielä käynnistynyt, sillä uunin muuraaminen on kesken. Näillä näkymin krematorion ensimmäinen uunilinjasto saadaan toimintaan vuoden loppuun mennessä. Toiseen uunilinjastoon on rakennuksessa jo varauduttu, mutta sen hankinta jää vielä tulevaisuuteen.

Itselleni suunnittelutyöhön tiivistyy tietynlainen ajankuva. Koronapandemian alkuvaiheessa mediassa pyörivät kuvat ruumiista ja jutut Italian täpötäysistä krematorioista samaan aikaan kun itse suunnittelin krematoriota Kuopioon. Tehtävänanto on ollut hyvin omanlaisensa ja alussa tuntui jopa vieraalta puhua kuolemaan liittyvistä asioista, mutta työn edetessä suhde kuolemaan arkipäiväistyi.

Projektin aikana opin valtavasti krematorioista. Jokainen hanke opettaa arkkitehdin ammattiin ja suunnittelutyöhön, tähän on jatkuvaa oppimista. Seuraavaksi suunnittelemme krematorion Porin metsähautausmaalle, joka on Suomen ensimmäinen varsinainen metsään sijoitettu hautausmaa. Vaikka toiminnot ovat samat kuin Kuopiossa, paikkana se tulee olemaan aivan erilainen.” ●

”

Alussa tuntui vieraalta puhua kuolemaan liittyvistä asioista, mutta työn edetessä suhde kuolemaan arkipäiväistyi.

NUSSER
S T A D T M Ö B E L

Elpac Kalusteet

kalusteet.elpac.fi | 010 219 0716 | myynti@elpac.fi

Arkkitehtuurin tulevaisuudennäkymiä

Oslon arkkitehtuuritriennaali nostaa esiin yhteisöjen ja verkostojen merkityksen ja kritisoi kaupunkeja yhdenmukaistavaa kehitystä.

Teksti MIKA SAVELA

Kahdeksatta kertaa järjestettävä Oslon arkkitehtuuritriennaali on Pohjoismaiden suurin arkkitehtuuritapahtuma. Syyskuussa pidetyt avajaispäivät koostuivat luennoista, seminaareista ja näyttelyistä hiljattain tyhjäksi jääneessä vanhassa Munch-museossa sekä ohjelmasta Norjan kansallismuseon erillisessä arkkitehtuurin rakennuksessa.

Tämän vuotisen triennaalin tekee erityisen kiintoisaksi pääteema Mission Neighbourhood, joka luotaa paikallisen arkkitehtuuritoiminnan kenttää ja tulevaisuuden näkymiä eri Pohjoismaissa.

Triennaalin johtajana ja pääkuraattorina on vuodesta 2021 toiminut tanskalainen **Christian Pagh**, joka on aiemmin työskennellyt designstrategina ja tutkijana. Hänen mukaansa pohjoismaisten kaupunkien kehitys on resursseista huolimatta kangistunut, eivätkä isotkaan panostukset uusiin alueisiin tai yksittäisiin merkkirakennuksiin näytä tuottavan merkityksellistä kaupunginosatunnelmaa tai arkista yhteisöllisyyttä. Pagh onkin halunnut koota triennaaliin esimerkkejä pienillä resursseilla toteutuneista konkreettisista toimista ympäristön parantamiseksi.

Triennaalin yhteydessä pidettävien Norjan arkkitehtiliiton ”arkkitehtipäivien” keskusteluissa nousi esiin tarve vahvistaa alue- ja kaupunginarkkitehtien verkostoa vastavoimana rakennetun ympäristön samankaltaistumiselle. Esimerkiksi Oslossa ollaan parhaillaan rekrytoimassa uutta kaupunginarkkitehtia, sillä vauraassa Norjassakin on havaittu, että alueet eivät kehity tasapuolisesti, jos vetojuhtana ovat ainoastaan markkinavoimat.

Triennaalin päänäyttely *The Neighbourhood Lab* koostuu kolmesta osasta, joista ensimmäinen nostaa esiin kaupunkiympäristöjä ja yhteisöjä koskevia pieniä ja startupmaisia toimia ja suunnitelmia. On naisten taidepisuaareja, sisäpihojen hulevesialtaita, katutilan haltuunottoa ja pyöräilyn edistämishankkeita, naapuruston pikkurytysten mikrohistoriaa ja asuk-

kaiden suunnittelutyöpajoja. Esillä on myös Osloa koskevia suunnitelmia, kehitysideoita ja opiskelijaprojekteja.

Nimekkäämpää kaanonaa edustaa 1960- ja 70-luvuilla vaikuttaneen Archigram-ryhmän perustajajäsenen **Sir Peter Cookin** kaupunkitutkielmien retrospektiivi. Kaupunkien ajankohtaisia ja konkreettisia ongelmia käsittelevässä triennaalissa Cookin värikkäät työt jäivät kuitenkin etäisiksi tunnelmakuviksi.

NORJAN KANSALLISMUSEON näyttely *Coming into Community* esittelee projekteja, jotka kyseenalaistavat ympäristön suunnittelun ohjeistuksiin sisäänrakennetun sukupuolittuneisuuden ja heteronormatiivisuuden sekä nostavat esiin vähemmistöjen itse luomien tilojen merkityksen. Ruotsalainen Mycket-kollektiivi on rakentanut museon tiloihin yökerhomaisen installaation, jossa näyttelyvieraat voivat osallistua muun muassa drag-työpajoihin.

Vähemmistöteemojen esiintuominen on Norjassa ilmeisen tärkeää, mitä sen toki tulisi olla muuallakin.

Suomalaisia nimiä ei triennaalissa juurikaan näy. Vaikka tuore Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on meilläkin antanut jonkin verran uutta pontta arkkitehtuurikeskusteluihin, tuntuu alan kulttuuri olevan tällä hetkellä naapurimaissa elinvoimaisempaa.

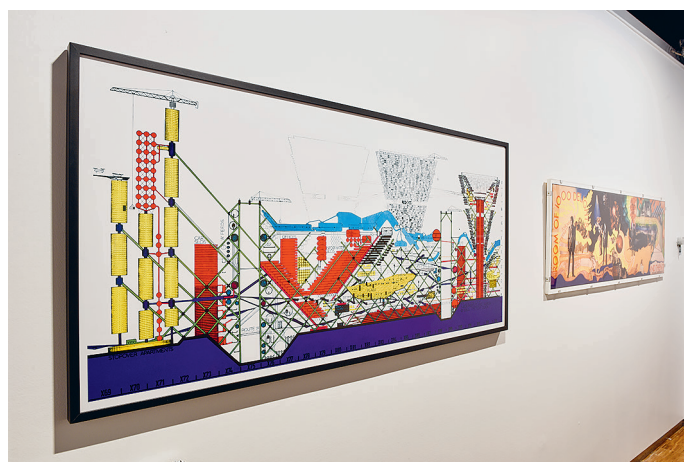
Satunnaiselle arkkitehtuurikävijälle Oslossa riittää triennaalin ohella paljonkin nähtävää. Kansallismuseon uusi päärakennus, uudet Munch ja Astrup Fearnley -museot, uusi pääkirjasto, uudehko oopperatalo sekä rantojen tiivis ja arvattavasti kovahintainen uudisrakentaminen ovat muokanneet kaupungille uudenlaiset kasvot. Niihin tutustuessaan voi arvioida, yhtyykö kuraattori Paghin ajatuksiin kaupunkikehityksen piirteiden yhdenmukaistumisesta.

Oslon arkkitehtuuritriennaali on avoinna 30.11.2022 asti.

(Yllä & alla) Oslon triennaalin päänäyttely
The Neighbourhood Lab nostaa esiin kaupunki-
ympäristöjä ja yhteisöjä koskevia pieniä ja
startupmaisia suunnitelmia.

(Keskellä) Sir Peter Cookin retrospektiivissä
on esillä hänen Plug-In City -suunnitelmansa
vuodelta 1964.

”

Pääkuraattorin mukaan
pohjoismaisten kaupunkien
kehitys on resursseista
huolimatta kangistunut.

Eläinten arkkitehtuuri oli aikaansa edellä

Arkkitehtuurimuseon studionäyttelyssä palataan Juhani Pallasmaan kolmenkymmenen vuoden takaiseen klassikkonäyttelyyn Eläinten arkkitehtuuri. Näyttelyn teemat ovat edelleen ajankohtaisia.

Mistä löytyvät maailman vanhimmat rakennustekniikat? Hämähäkeiltä, muurahaisilta ja termiiteiltä.

Näin ainakin kertoo **Juhani Pallasmaan** vuonna 1995 suunnittelema näyttely *Eläinten arkkitehtuuri* ja siihen liittyvä kirja. Nyt tästä klassikosta on toteutettu Arkkitehtuurimuseon studiosaliin eräänlainen minikokoinen metanäyttely eli näyttely, joka kertoo aiemmasta näyttelystä. *Näyttely nimeltä Eläinten arkkitehtuuri* esittelee eläinten taituruutta uudelle yleisölle.

Miksi *Eläinten arkkitehtuuri* -näyttelystä tuli aikanaan niin suosittu? Luonnontieteellinen lähestymistapa rakennustaiteen museossa oli arvatunkin jotain täysin uutta. Keskiössä olivat eläinten omat rakennelmat, eikä esimerkiksi eläinten muodoista inspiroitunut ihmisarkkitehtuuri. Poikkeuksellinen lähestyminen oli läsnä muuallakin kuin sisällöissä: museosalin lattia oli peitetty hiekalla ja valaistus mukaili iltahämää.

Näyttely nimeltä Eläinten arkkitehtuuri käsittelee aihetta monimediaisesti ja -tasoisesti. Alkuperäistoteutusta esittelevien seinätekstien, kuvien ja esineiden lisäksi kokonaisuuteen kuuluu Pallasmaan videohaastattelu, joka avaa näyttelyn syntyhistoriaa ja vuosikymmenten takaisia oivalluksia.

SELVÄKSI KÄY esimerkiksi se, että eläinten rakennelmien hienostuneisuus on käänteisesti verrannollinen eläinten kokoon. Monimuotoisimmat rakennelmat löytyvät hyönteisten maailmasta, norsut taas eivät rakenna mitään.

Arkkitehtoniseen älyyn vaikuttaa myös eläinten lukumäärä: esimerkiksi termiittikekojen funktionaalisuuden ja ekologisen sopeutumiskyvyn takana on suurilukuinen yhdyskunta. Sen sijaan Pallasmaan ajatus siitä, että ihmisten kohdalla korrelaatio on päinvastainen –

”äly vähenee joukon kasvaessa” – ja muut vastaavat sosiaalista todellisuutta koskevat arviot jättävät pohtimaan näyttelyn ideologista taustaa.

Kun Pallasmaa puhuu eläinten rakennelmista niiden omista lähtökohdista käsin, ollaan joka tapauksessa tuoreelta tuntuvan ajattelun äärellä. Lähestymistapa on keskeinen syy siihen, että *Eläinten arkkitehtuuri* voi pitää ihmiskeskeisyyttä kritisoivan posthumanistisen arkkitehtuuriteorian nykyklassikkona.

Tähän jatkumoon asettuu myös paraikaa Arkkitehtuurimuseon ja Designmuseon välipihalla sijaitsevan Alusta-paviljonki, jonka kanssa metanäyttely muodostaa kiinnostavan keskusteluyhteyden.

Estetiikan tutkija **Alonzo Heinin** oheistekstit tuovat näyttelyn osaksi ajankohtaisia keskusteluja. Oleellinen on etenkin Heinin huomio siitä, että vertaillaan ihmisten ja toislaisten rakentamista näyttely kytkeytyy yhtä lailla osaksi (länsimaista) humanismia, jossa kysymystä ihmisen olemuksesta on lähestytty ihmisen ja muunlaisten rajapintoja hahmotellen. Aiheen kiinnittäminen laajempiin ajatteluvirtauksiin on metanäyttelyn keskeinen ansio, josta olisin lukenut mielelläni enemmänkin.

VIISIEN TAKAISEEN suosioon ja posthumanismin valtavirtaistumiseen nähden on jossain määrin yllättävää, että eläinten arkkitehtuuri on jäänyt marginaaliin arkkitehtuuritutkimuksessa. Soveltamismahdollisuuksia olisi varmasti loputtomasti.

Esimerkkinä tulee mieleen keskustelu kestävän rakentamisen lähtökohdista. Kun viime vuosina on kuulutettu, että kestävän rakentamisen eturintama kuuluu arkkitehtuurin historialle, koska historiassa ovat ainoat esikuvat pitkiä aikamittakaavoja kestävästä rakentamisesta,

”

On jossain määrin yllättävää, että eläinten arkkitehtuuri on jäänyt marginaaliin arkkitehtuuritutkimuksessa.

termiittien miljoonien vuosien aikana kehittyneet ilmastointitekniikat tuovat näiden argumenttien ihmiskeskeisyyden paljonpuhuvasti esiin.

Metanäyttely muistuttaa siitä, että arkkitehtuuria kannattaa arvioida jatkuvasti uusista näkökulmista. Näyttely resonoi ajassa, jossa tiedämme, että arkkitehtien tulee määritellä rooliaan uudeleen ja etsiä lähestymistapoja ekokriisin kohtaamiseen. Peräänkuulutettu nöyryys, luonnonmukainen elämä ja muut posthumanismin ihanteet tarjoavat tähän sinänsä arvokkaita lähtökohtia.

Niiden ei tulisi kuitenkaan tarkoittaa esimerkiksi arkkitehtuurin poliittisen luonteen tai sosiaalisten tavoitteiden yläpuolelle asettumista todellisuudessa, jossa myös ihmiset elävät yhä suurilukuisissa yhdyskunnissa.

LIISA RYNNÄNEN

Näyttely nimeltä Eläinten arkkitehtuuri Arkkitehtuurimuseon studiossa 30.10.2022 asti.

Maailman laajin yksityinen Aalto-kokoelma

Pertti Männistön keräämä ainutlaatuinen kokoelma Aino ja Alvar Aallon suunnittelemissa esineissä on esillä Helsingin Taidehallissa.

PATRIK RASTENBERG

Taidehallin Aallot-näyttelyssä on esillä Aino ja Alvar Aallon suunnittelemissa huonekaluja 1920-luvulta lähtien.

Ihminen on keräilijä, sanotaan. Tämä pitää paikkansa ainakin osaan meistä. Kuulun siihen sukupolveen, jonka vanhemmat eivät keränneet mutta ostivat tai saivat lahjoiksi käyttö- ja koriste-esineitä, joista juotiin ja syötiin tai joita pölyynnytettiin kirjahyllyillä.

Minulle ”juomalasi” on **Kaj Franckin** suunnittelema paksu, tummasta lasista valmistettu jyrkävahkö esine (5023), joka annettiin lapsena käteeni täynnä piimää tai maitoa – varmaan siksi, että sen tukeva olemus ei ihan hevin hajoaisi lattialle pudotessaan. Pidin kovasti sen huulituntumasta, ja perityistä lasista juodaan kotonani edelleen päivittäin.

Konepajalla elämäntyönsä tehnyt **Pertti Männistö** on valinnut keräilykohteekseen **Aino** ja **Alvar Aallon** huonekalut, valaisimet ja lasituotannon. Maailman laajin yksityinen Aalto-kokoelma käsittää yli tuhat esinettä ja päihittää paikoin jopa Alvar Aalto-museon kokoelmat.

Männistön kokoelma on nähtävissä syys-lokakuussa Helsingin Taidehallissa.

Viidensadan esineen näyttely on kiistatta komea. Erityinen kiitos on annettava näyttelyarkkitehdille, joka on sijoittanut kalusteet osin ”oikeaan ympäristöön”. Aalto inhosi ryijyjä, mutta sellainen riippuu kuitenkin 1940-luvun kotimiljöön seinällä: kotoinen protesti modernismille? Myös 49 kattovalaisimen täyttämä sali on upea.

NÄYTTelyn yhteydessä julkaistiin Männistön toimittama kokoelmaluettelo, josta esillä olevat esineet löytyvät tasokkaasti kuvattuina – tämä on varmaankin laajin teos Aaltojen designista. Tekstiosuudet ovat vaatimattomia, mutta jokainen esine on arkistoitu ammattimaisesti koodeineen, valmistusvuosineen, materiaaleineen ja valmistajatietoineen.

Olen aiemman työni johdosta päässyt tutustumaan Sveitsissä Vitran varastohalliin, jossa lukuisia **Gerrit Rietveldin** suunnittelemissa zig zag -tuoleja katsellessa mieleeni tuli vanha Aku Ankka -tarina. Siinä Aku löytää kadulta arvok-

kaan vanhan kolikon mutta masentuu havaitessaan, että harvinaiseksi sen on tehnyt Roope-sedän rahasäiliössä oleva pussillinen samoja rahoja. Roope toteaa, että hänen säiliönsä on syynä monen kolikon harvinaisuuteen.

Sama säiliöteoria kävi mielessäni myös tutustuessani Männistön kokoelmaan Taidehallissa. On hienoa, että ”rahasäiliöt” täyttyvät, vanhaa kerätään ja säästetään. Erityisen hienoa on, että kokoelmaa esitellään. Kiitos kuuluu keräilijöille ja museoille.

Männistön kokoelmanäyttely ja teosluettelo täydentävät erinomaisesti jokaisen asiasta kiinnostuneen tietoja. Jään silti odottelemaan Alvar Aalto-museon omaa kokoelmakirjaa.

ESA LAAKSONEN

Aallot – Aino ja Alvar keräilijän silmin -näyttely on esillä Helsingin Taidehallissa 23.10. asti.

Pertti Männistö: Aalto Design Collection, omakustanne 2022.

SAFA KOULUTTAA

Korjausrakentamisen ajankohtaispäivä

3.11.2022, HOTEL MESTARI (MALMINRINNE 3,
HELSINKI) / WEBINAARI

OHJELMASSA

Rakentamisen vaikutuksia korjausrakentamiseen

Rakennusneuvos Jyrki Kauppinen, Ympäristöministeriö

Kommentti korjausrakentamisen sääntelystä

Yliarkkitehti Pekka Lehtinen, Museovirasto

Topten Korjausrakentamisen kortit

Yksikön päällikkö Salla Mustonen

Helsingin rakennusvalvonta

Metroasemien korjaus (Hakaniemi ja Sörnäinen)

Yksikön johtaja Antti Nousiainen, Omaisuuden hallintayksikkö, Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy

Puistosairaala (Rakentamisen ruusu 2021)

Pääsuunnittelija Markus Kuusela, Arkkitehtiryhmä Reino Koivula Oy

Case Rakennusmestarien talo ja kierros

Arkkitehti SAFA Aaro Artto, APRT

LISÄTIETOJA

SAFAn verkkosivujan tapahtumakalenteri: safa.fi/tapahtumat -> koulutus

HINNAT 2022

RIL, SAFA, RIA jäsenet: 515 eur + 24 % alv.

Muut: 560 eur + 24 % alv.

Koulutuksen järjestämisestä vastaavat yhteistyössä RIL ry ja Suomen Arkkitehtiliitto SAFA.

Korkea rakentaminen 2022: Vastuullisesti korkealle

15.11.2022 CLARION HOTEL HELSINKI (TYYNEN-
MERENKATU 2) / WEBINAARI

OHJELMASSA

Contemporary Tall Timber Buildings: What are the Main Architectural and Structural Design Considerations?

Dr. Emre Ilgin, Tampere University

Elinkaarimalli ja vastuullisuus

Kehitysjohtaja Miimu Airaksinen, SRV

Case Sokos Hotel Torni – Haasteet korkeassa korjausrakentamisessa

Arkkitehti SAFA Riikka Hautala ja arkkitehti SAFA Eero Mustonen, ARCO Arkkitehdit

High-rise buildings, re-use and re-purpose, in response to the climate emergency

Technical Director Diego Padilla-Philipps, WSP UK

Kalasataman tornien talotekniikka

Talotekniikkajohtaja Timo Kekkonen, SRV

Kalasataman tornien rakennetekniikan kehitys

Kehitysjohtaja Juha Valjus, Sweco

Pohjoisessa rakennettiin puusta

Brittiarkkitehti sukeltaa teoksessaan Norjan, Ruotsin, Suomen ja Karjalan tuhatvuotiseen puurakentamisen perinteeseen. Yksi kirjan ansioista on tarkat selostukset puurakentamisen eri tekniikoista.

Fennoskandian puurakentamiseen perehtynyt brittiarkkitehti **John B. Hilling** on laittanut yksin kansiin Pohjolan tuhatvuotisen puurakentamisen perinteen.

Teos *The Wooden Architecture of Northern Europe* luo synteesin Norjan, Ruotsin ja Suomen lisäksi Karjalasta. Tanskaa sivutaan lähinnä siltä osin kuin Skoone oli pitkään osa Tanskaa. Taloutta ja politiikkaa koskeva katsaus kertoo kansainväliselle lukijakunnalle perustiedot alueen historiasta. Myös suomalaiselle teoksen tiiviit, havainnollisilla karttapiirroksilla varustetut osiot ovat hyödyllistä kertausta.

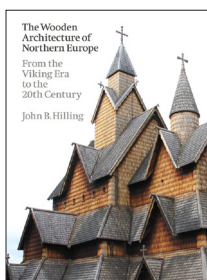
Puu oli luonnollinen lähtökohta Euroopan pohjoisimpien alueiden rakentamiselle. Puurakentamisen tekniikka kehittyi kulloinkin saatavilla olleiden puumateriaalien pohjalta. Kovemmat puulajit, kuten tammi, johtivat erilaisiin rakentamistapoihin kuin pehmeämmät puulajit. Viikinkiaikana tammea tarvittiin veneisiin.

PUURAKENTAMISEN historian kartoittamista vaikeuttaa puisten rakenteiden vaurioherkkyys. Kosteuden kanssa opittiin toimimaan, mutta tulen hallinta oli vaikeampaa. Reformaatiota edeltävältä ajanjaksolta on säilynyt harvalukuisia kohteita. Niistä vanhimpia ovat Norjan sauvakirkot (*stavkirke*). Pystysalvoskirkkojen määrä nykyisen Norjan alueella nousi keskiajalla jopa seitsemäänsataan, Ruotsista puolestaan tunnetaan samalta ajanjaksolta 230 puukirkkoa.

Yhteensä Norjan ja Ruotsin keskiaikaisista puista kirkoista on säilynyt 32. Monet niistäkin ovat kokeneet useita muutoksia.

Karjalan puurakentamisen historia on oma lukunsa. Hilling arvioi uusimpaan lähdekirjallisuuteen tukeutuen, että monet hirsirakentamisen tekniikat ovat alun perin levinneet Siperiasta ja Karjalasta kohti länttä. Vaikutteita on saatu muitakin reittejä Alppien pohjoisosista Saksan ja Tanskan kautta. Viikingeillä, joita asettui myös Laatokan rannoille, on ollut tärkeä välittäjän rooli.

Hilling tarkastelee perusteellisesti Fennoskandian itäisempien osien sekä saamelaisten puura-

John B. Hilling: *The Wooden Architecture of Northern Europe*. From the Viking Era to the 20th Century. Lund Humphries 2022.

kentämisen kehityskaarta. Laatokan, Äänisen ja Kuolan niemimaan puuarkkitehtuuri kehittyi osin eri suuntaan kuin alueen läntisten osien. Alueiden eristyisyys sekä ortodoksinen uskonto vaikutti eritoten kirkkoarkkitehtuurissa.

Myös ankara ilmasto johti erityyppiseen rakentamiseen kuin vaikkapa Norjan rannikon kauppiastaloissa. Karjalainen pyöröhongista rakennettu hirsilinna, jossa yhden ja saman katon alle koottiin lähes kaikki toiminnot asumisesta ja karjanhoidosta juhlatiloihin, oli käytännöllinen ratkaisu eritoten talvea ajatellen. Lumisimpaan ja kylmimpään aikaan ei juuri tarvinnut ulos mennä.

OMAN tarkastelunsa saa meillä Suomessa hyvin tunnettu karelianismi ja muissa Pohjoismaissa samaan aikaan esiintynyt viikinkiaikaisten juurien hakeminen. Aikakauden johtavia arkkitehteja ja taiteilijoita innoitti menneiden aikojen joko todennetut tai kuvitellut esimerkit, joista saatiin suoria arkkitehtonisia lainauksia.

Toinen kantavuutta saanut ilmiö olivat ulkoilamamuseot. Ensimmäiset perustettiin Tukholman Skanseniin ja Norjan Bygdøyhin. Seurasaaren vuoro tuli vuonna 1909.

Teosta markkinoidaan ensimmäisenä julkaisutuna, tuhannen vuoden mittaisen kaaren käsittävänä Pohjolan puuarkkitehtuurin kokonaisuutena. Kirjoittajan suomalainen puoliso on auttanut varsinkin Suomen osuuksien osalta. Suomalaisten nimien kirjoitusasuun on jäänyt pieniä virheitä, ja onpa Sortavalan vuonna 1858 valmistuneen asema-kaavan laatijaksi saatu itse taiteilija **Albert Edelfelt**, isänsä lääninarkkitehti **Carl Albert Edelfeltin** sijaan.

Tutustumisen arvoisen teoksen suurena ansiona ovat tarkat selostukset puurakentamisen eri tekniikoista, korkeatasoinen kuvitus sekä hyödyllinen sanasto. Erityisesti Karjalan ja Norjan osuudet ovat kiinnostavia.

LAURI JÄÄSKELÄINEN

”

Puurakentamisen tekniikka kehittyi kulloinkin saatavilla olleiden puumateriaalien pohjalta.

KUVAT: AOR ARKKITEHDIT

Koulukeskuksesta uusi maamerkki Kotkan Karhulaan

Kotkassa kaksi yläkoulua, lukio ja kirjasto yhdistyvät yhdeksi suureksi koulukeskukseksi. Hanke käynnistää Karhulan keskustan uudistamisen.

Kotkan Karhulan koulukeskuksen suunnittelusta järjestetyn yleisen arkkitehtuurikilpailun on voittanut AOR Arkkitehtien ehdotus Ruudut. Toisen palkinnon jakoi kaksi ehdotusta: Lukkaroinen Arkkitehtien ja Arkkitehdit Davidsson Tarkelan yhteinen Propelli sekä Muuanin ehdotus Riimi.

Koulukeskus rakennetaan vanhan Karhulan koulun yhteyteen. Siitä tulee alueen maamerkki ja asukkaita palveleva kokoontumispaikka. Uuteen rakennukseen yhdistetään kaksi yläkoulua, lukio ja kirjasto sekä muita kunnan toimijoita.

Kilpailussa tehtiin kaksi lunastusta, joista molemmat sai Arkkitehtitoimisto Opus ehdotuksillaan Enemmän kuin ja Podium. Kunniamainintoja jaettiin yhteensä neljä, ehdotuksille Kaleidos-

kooppi (Arkkitehtitoimisto K2S), Opot ja Ypöt (JKMM Arkkitehdit), Otava (Jens Regårdh, Joni Kopra) sekä Yksi plus kolme (Johannes Liiman).

YLI TUHANNEN OPPILAAN KOULUKESKUS

Karhulan nykyinen keskusta on rakennettu osin **Otto-livari Meurmanin** vuonna 1953 laatiman asemakaavan pohjalta. Kilpailuohjelman mukaan alue on nykyisestä "hieman taantuneesta" tilastaan huolimatta edelleen Suomen parhaiten säilyneitä kauppaloiden keskustoja ja hengeltään 50-lukulainen. Koulukeskushanke aloittaa keskustan kehittämisen.

Uuteen koulukeskukseen sijoitetaan Helilän ja Karhulan koulut sekä lukio. Uudisrakennus rakennetaan nykyisen

Karhulan koulun yhteyteen niin, että **Ulla Hjeltin** 1950-luvulla suunnittelema rakennus – niin sanottu kivikoulu – säilyy käytössä. Reilun tuhannen oppilaan ja opiskelijan keskuksen tulevat myös Karhulan kirjasto ja nuorisotoimi.

Kivikoulun vieressä sijaitsee 1920-luvulla valmistunut ja käytöstä jo poistettu puinen koulurakennus, joka rajattiin kilpailun ulkopuolelle. Puukoulu on esitetty suojeltavaksi yleiskaavassa, ja sen tulevaisuus ratkaistaan asemakaavoituksen yhteydessä.

HYVÄT PERUSRATKAISUT

Erkko Aarti kilpailun voittajatiimistä AOR Arkkitehdeilta kertoo, että Karhulan koulun suunnittelussa keskityttiin hyviin perusratkaisuihin, kuten luonnonvalon

Tähtäsimme siihen,
että luokissa kaikki
saisivat luonnonvaloa.

käyttämiseen. Paikalla olevalla vanhalla kivikoululla on hoikka rakennusrunko, joloin sisätilat saavat paljon luonnonvaloa verrattuna nykyrakentamisen tehokkuusvaatimusten synnyttämiin rakennuksiin, Aarti sanoo.

“Otimme tästä mallia ja tähtäsimme siihen, että luokissa kaikki saisivat luonnonvaloa ja vielä siten, että valo tulisi luokan pitkältä sivulta.”

Keskeistä oli myös Karhulan teollisen historian tuominen osaksi uutta koulua ja kirjastoa. Aartin mukaan Kotkan kilpailussa kaupunkikuvallinen tilanne oli erityisen hankala ja pienoismallityöskentely auttoi punomaan yhteen alueen vaatimuksia.

“Käytämme suunnittelun apuna paljon pienoismalleja ja erilaisia työmalleja. Rinnalla tietysti tutkitaan myös tietokoneella tehtyjä 3D-malleja, mutta pienoismalleissa ehdotusten isommat ratkaisut ja kaupunkikuvallinen logiikka vaihtoehtoihin tulevat selkeästi näkyville.”

KOKENEITA KOULUSUUNNITTELIJOITA

AOR Arkkitehteille ykköspalkinto oli jo kolmas yleisessä koulusuunnittelukilpailussa. Ensimmäinen voitto tuli Jätkäsaaren peruskoulun kilpailusta, jonka tuloksena syntynyt rakennus oli ehdolla Arkkitehtuurin Finlandia -palkinnon saajaksi.

Seuraava kilpailuvoitto, Tuusulan lukio ja monitoimitalo, on juuri valmistumassa.

“Jätkäsaaren koulua tehdessä oltiin uuden äärellä monella tapaa. Uutta opetussuunnitelmaa oltiin juuri ottamassa käyttöön, eikä vielä ollut esimerkkejä siitä, mitä se tarkoittaa arkkitehtuurin näkökulmasta.”

Tuusulan Monio on koulun ja kulttuurirakennuksen yhdistelmä, enemmän jopa kulttuuritalo, Aarti sanoo. Erityisen projektista tekee hirren käyttö rakennusmateriaalina.

“Koulusuunnittelu on vaikea laji, ja siksi niin kutkuttavaa! Esimerkiksi kirkot ovat enemmän ‘arkkitehtuurin filistelyä’ niiden käytön luonteen vuoksi. Kouluissa käyttäjät huomaavat kyllä heti, jos jokin ei toimi,

ja hyvät ratkaisut ovat helposti käyttäjien mitattavissa.”

ILOA KAUPUNKITILAAN

Kotkan kaupunkisuunnittelujohtaja **Markku Hannosen** mukaan Karhula on tärkeä aluekeskus, jolla on pitkä historia, mutta jonka ympäristö kaipaa uudistamista.

“Koulu- ja kirjastorakennus on olemainen osa alueen kehitystä ja iso investointi, joten halusimme testata erilaisia vaihtoehtoja. Saimmekin niitä, sekä ehjiä kokonaisuuksia, ei vain saman muodon sovittelua paikalla.”

Hannosen mukaan pienehköllä tontilla piti käyttää tilaa harkitusti, jotta piha-alaakin säilyy. Rakennuksen ohella

(Yllä & vas.) AOR Arkkitehtien ehdotus
Ruudut voitti Karhulan koulukilpailun.

(Alla) Suunnittelun avuksi
tehtiin useita pienoismalleja.

kilpailijoiden oli suunniteltava kaupunkitilaa, mikä osoittautui osin haastavaksi.

“Kärjistäen usein oli ratkaistu koulu, muttei kaupunkitilaa.”

Voittajaehdotuksen arkkitehtuuri on rauhallista ja selkeää, Hannonen kehuu. Rakennuksessa on myönteistä ja positiivista energiaa, ja se on taitavasti suunniteltu.

“Uudisrakennus rikastaa kaupunkikuvaa ja tuo siihen iloa ja hyvää fiilistä.”

PIPSA PENTTINEN

**Tekijätiedot, kuvia ja arvostelupöytäkirja
löytyvät Safan verkkosivuilta osoitteesta
safa.fi/kilpailut.**

Tikkurilan väritehtaan kilpailu ratkennut

Kansainvälisen kutsukilpailun Tikkurilan väritehtaan alueen ideoinnista ovat voittaneet Arkkitehti-
toimisto Noanin ehdotus Kaupunki, luonto, elämä,
värit ja Arkkitehdit Anttila & Rusanen Parklife.
Kilpailuun oli kutsuttu viisi työryhmää.

Tikkurila Oyj:n ja Vantaan kaupungin järjestä-
män kilpailun tarkoituksena oli hahmotella alueen
kaupunkirakennetta ja -kuvaa, tulevia toimintoja ja
mitoitusta. Tikkurilan keskusta tulee lähitulevai-
suudessa laajenemaan Väritehtaan alueelle.

Tarkemmat tiedot kilpailusta, kuvat ja arvostelupöytäkirja
löytyvät Safan verkkosivuilta osoitteesta safa.fi/kilpailut.

ARKKITEHTITOIMISTO NOAN OY

ARKKITEHDIT ANTILA & RUSANEN

ARKKITEHTUURI- KILPAILUT

Yleiset kilpailut

10/2022 – 2/2023

Lepuski 2.0: Leppävaaran keskus, 1. vaihe

11/2022 – 3/2023

Lapinjärven kirkonkylä

11/2022 – 4/2022

Kaarinan keskusta

Sisään jätetyt yleiset kilpailut

15.5.2022 – 17.10.2022 Oulun museo- ja tiedekeskus

Kutsukilpailut

8.8.2022 – 11.11.2022

Kruunuvuorenrannan kortteli 49338

14.10.2022 – 23.1.2023

Espolaisten talo

1/2023 – 4/2023

Malmin uusi sairaala,

ilmoittautumismenettely loppuvuosi 2022

safa.fi/kilpailut

Tutustu tilaajille suunnattuun
verkkosivuun osoitteessa
arkkitehtuurikilpailut.fi

R-Punainen Makasiini

Graniitinkirjava Makasiini

Uusi hohtavanmusta tiili Hiilenkirjava Makasiini

Hiilenkirjava Makasiini

Tervankirjava Makasiini

Ruskonkirjava Makasiini

*R-Punainen, Ruskonkirjava,
Tervankirjava, Graniitinkirjava
ja Hiilenkirjava Makasiini
285x85x60 tai 285x135x60 mm.*

Korian tiilitehtaan Makasiini-tiilisarja on täydentynyt kauniisti hohtavalla mustankirjavalla tiilellä. Uutuus **Hiilenkirjava Makasiini** valmistetaan pääasiassa tehtaan kierrätysravesta.

Tervetuloa tutustumaan Makasiini-tiiliin ja muihin tiili-tuotteisiimme Helsingin Vallilan tiilinäyttelyyn, os. Kumpulantie 15, 00520 Helsinki.

www.wienerberger.fi

Wienerberger

Safa sai uuden visuaalisen ilmeen

Aika oli ajanut ohi vanhasta ilmeestä, joka ei tarjonnut työkaluja esimerkiksi sosiaalisen median viestintään.

SUOMEN ARKKITEHTILIITTO on saanut uuden visuaalisen ilmeen. Sillä halutaan rakentaa Safasta yhtenäistä ja tunnistettavaa kuvaa. Ilmeen suunnitteli graafikko **Sofia Pusa**.

”Arkkitehtuuri on alana kiinnostava ja inspiroiva. Otin toimeksiannon innostuneena vastaan”, Pusa sanoo.

”Tavoitteena oli suunnitella ajaton ja eri tarkoituksiin helposti muovautuva visuaalinen ilme, joka kunnioittaa Safan pitkää historiaa, mutta on myös raikkaasti kiinni nykyhetkessä.”

Aika oli ajanut ohi edellisestä, kymmenen vuotta sitten suunnitellusta ilmeestä, joka ei tarjonnut työkaluja esimerkiksi sosiaalisen median viestintään.

Uusi ilme näkyy Safan verkkosivuilla, uutiskirjeissä, sosiaalisen median kana-

vissa sekä muun muassa kirje- ja kunnia-kirjapohjissa.

Safan logo pohjautuu uudistettunakin typografiaan, aivan kuten edeltäjänsä.

”Uuden logon kirjaintyypiksi valikoitui Roobert sans serif, joka on toisaalta tunnistettava ja luonteikas, toisaalta ajaton, monikäyttöinen ja harmoninen fontti verkkosivuilla käytettävän GT Walsheimin rinnalle. Roobertin pariaksi valikoitui päätteellinen Cigars-kirjaintyyppi, jonka kalligrafiset muodot tuovat ilmeeseen kontrastia ja arvokkuutta sekä viestivät Safan historiasta, kuitenkin modernilla tavalla”, Pusa kuvaa.

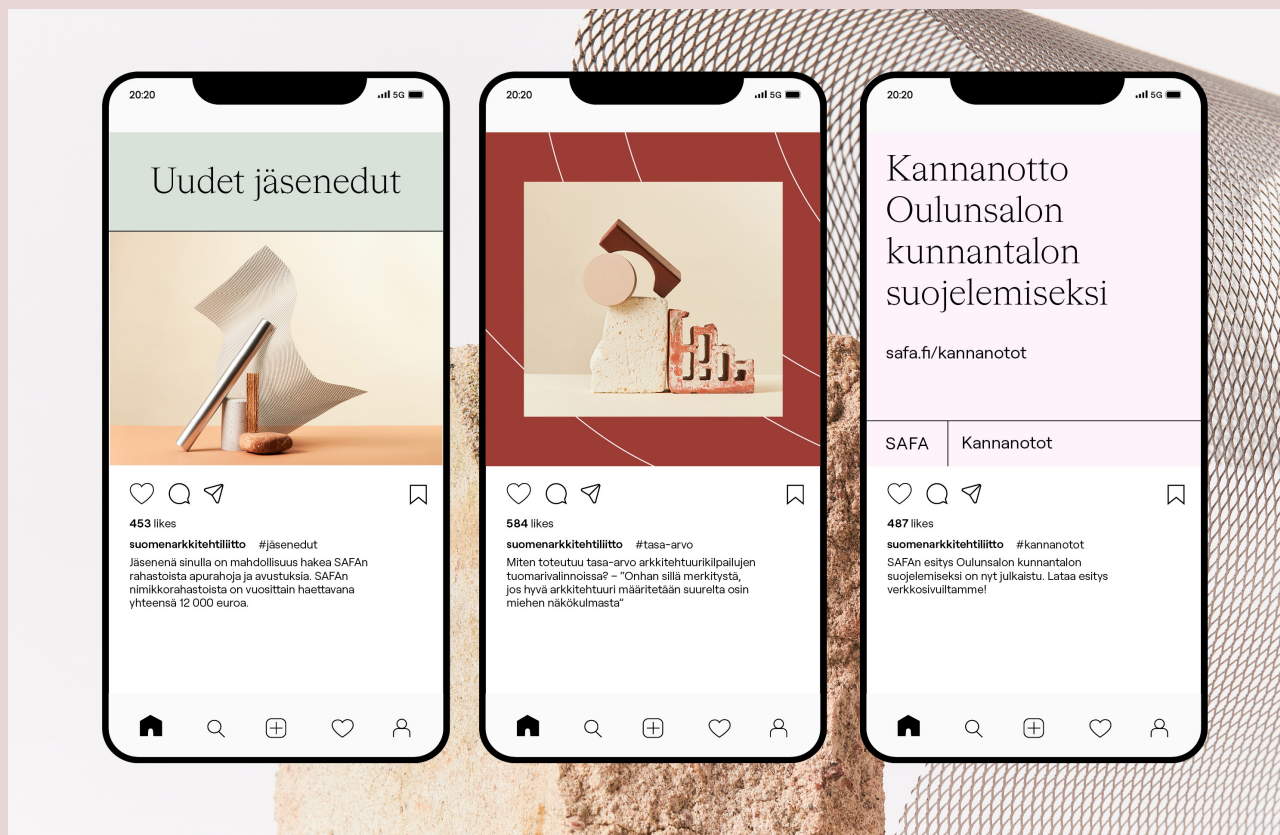
Alvar Aallon suunnittelema Acanthus-lehvä on liiton alkuperäinen tunnus. Se on otettu Safan ilmeessä käyttöön uudelleen tulkittuna: lehvästä on

reilusti skaalattuna saatu abstrakti kuosi, jota käytetään visuaalisena elementtinä verkkoviestinnässä. Sen ohella ilmeen elementtejä ovat Safan eri toiminta-alueiden viestinnässä käytettävät tunnusvärit sekä ohuiden linjojen muodostama ruudukko, jota hyödynnetään muun muassa logon sijoittelussa.

Ilmettä täydentää valikoima brändi-valokuvia, joiden inspiraationa on ollut materiaalien välinen vuorovaikutus ja arkkitehtuurin muodot. Kuvauksesta on vastannut valokuvaaja **Atte Tanner** ja sommittelusta stylisti ja lavastaja **Jenni Juurinen**.

PÄIVI VIRTANEN

Safan uusi ilme näkyy muun muassa Instagramissa. Esimerkkikuviin on käytetty vanhoja sisältöjä.

SOFIA PUSA

KOLME KYSYMYSTÄ

Palstalla esitellään
Safan vaikuttajia.

KATJA TÄHJÄ

Arkkitehtien yhteisö

SAFAN osa-aikainen opiskelijavastaava **Minttu Martelin** opiskelee Tampereen yliopistossa arkkitehtuuria kolmatta vuotta.

Mitä teet Safassa ja Safan ulkopuolella, Minttu Martelin?

Opiskelijavastaavan työ on pitkälti erilaisen opiskelijoihin liittyvien asioiden selvittelyä. Safa esimerkiksi sponsoroi kiltojen toimintaa ja tapahtumia, ja avustushakemusten koordinointi kuuluu opiskelijavastaavan tehtäviin.

Tärkeä osa työtäni on Safan toiminnan esitteleminen opiskelijoille. Safa kiinnostaa minua jo ennen opintojani, sillä se toimii laajasti arkkitehtuurin ja laadukkaan rakennustaiteen puolesta. Se on lisäksi alamme merkittävin ammattiyhteisö. Haluamme tuoda tätä yhteisöä lähemmäksi opiskelijoita.

Silloin kun en työskentele Safassa, opiskelen ja yritän palautua opinnoista. Asun Orivedellä, joten koulumatkani ovat pitkiä. Tykkään myös puuhailla koirani kanssa.

Viime kesänä työskentelin rakennusvalvonnassa Sysmässä. Koin sen erittäin hyödylliseksi. Rakennusvalvonnat voisivat enemmänkin tuoda itseään esiin opiskelijoille, sillä siellä on pulaa työntekijöistä, mutta opiskelijoille ei välttämättä tule mieleen hakea sinne.

Miten opiskelijat voivat vaikuttaa Safan toimintaan?

Opiskelijoilla on edustus kaikissa Safan toimikunnissa, kuten tutkimus- ja koulutustus- ja kilpailutoimikunnassa. Muissa toimikunnissa edustajia on yksi, mutta

tutkimus- ja koulutustoimikunnassa meitä on neljä, opiskelijavastaavan lisäksi yksi jokaisesta koulusta.

Opiskelijaedustajat valitaan kerran vuodessa ja haku käynnistyy tammi-kuussa. Sitä markkinoidaan kaikissa mahdollisissa kanavissa, mutta aina ei silti ole helppoa löytää tarpeeksi kiinnostuneita.

Mukaan kannattaa hakea, sillä toimikunnissa on alan asiantuntijoita, joilta oppii paljon. Ainakin omassa toimikunnassani ollaan kiinnostuneita siitä, miten opiskelijoilla menee. On tärkeää, että opiskelijoiden ääni kuuluu Safassa, sillä he ovat tulevaisuuden arkkitehteja ja tulevia Safan jäseniä.

Mitä opiskelijoihin liittyviä asioita Safassa on tällä hetkellä työn alla?

Olemme tehneet paljon kehitystyötä saadaksemme opiskelijat innostumaan Safasta. Hyvä keino on esimerkiksi omien kokemusten jakaminen vaikkapa toimikuntatyöstä.

Viime liittovaltuustossa ehdotettiin, että Safan jäsenyys olisi opiskelijoille ilmainen. Minusta se olisi perusteltua, sillä se tekisi järjestöön liittymisestä houkuttelevampaa.

Itseäni jäsenmaksu ei tosin haittaa. Safa on paljon muutakin kuin konkreettiset jäsenedut: se on väylä ja organisaatio, joka toimii arkkitehtuurin puolesta. Safassa olen osa arkkitehtien yhteisöä, mikä on itselleni tärkein syy olla mukana.

SILJA YLITALO

Puhuttua

”Valta siirtyi silloin ympäristöministeriölle, ja kohtuuhintaisen asumisen kehittäminen jäi ilmastotonmuutoksen torjumisen jalkoihin. Käytännössä valtio siirsi tehtävän kunnille, jotka taas siirsivät valtaa suurille asuntosijoittajille ja rakennusliikkeille.”

Arkkitehti Olli Lehtovuori
1980-luvulla alkaneesta ”asuntopoliitiikan alamäestä”, kun asuntohallitus lakkautettiin ja korvattiin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksella (ARA).
Helsingin Sanomat 28.9.

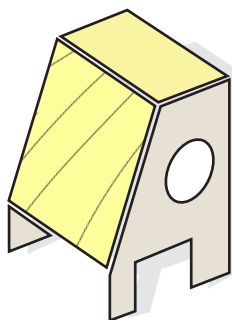
”Arkkitehtuuri ei ole visuaalista tai-
detta, jota voi arvioida tutkimalla
julkisivuja. Pinnan takana on kol-
mas ulottuvuus, tila, ja neljäs, liike
tiloissa. Rakennus koetaan kaikilla
aisteilla: miltä pinnat tuntuvat tai
miten ne heijastavat valoa ja ääntä,
miten päivänvalo kiertää sisä- ja
ulkotiloissa.”

Kaupunkitutkija Kaarin Taipale
kolumnissa Töölöläisessä nro
18/2022.

”Paljon mieluisampaa suunnittelehtävää ei olisi voinut saada. Hanke on samalla erittäin vaativa muun muassa siksi, että rakennuksen laajuus on suuri suhteessa tontin kokoon. Piti varsin kauan pyöritellä mielessä oikeaa muotoa. Lopulta ratkaisuksi tuli salmiakin muotoinen kolmikerroksinen rakennus, josta alin kerros on painettu maan alle.”

Arkkitehti Asmo Jaaksi ensi
keväänä valmistuvan Tammisaaren
nykyaikaisen museon suunnitelusta.
Rakennuslehti 4.10.

Ammatti- päivä 2022

ARKKITEHDIN PÄTEVYYS

KE 16.11.2022

Oletko kuullut lakiesityksestä
rakennushankkeiden suunnittelijoiden
pätevyyksien toteamisesta?

Tiedätkö miten laki vaikuttaisi arkkitehdin
ammatinharjoittamiseen tai pää- ja
rakennussuunnittelijana toimimiseen?

SAFAn seuraavassa Ammattipäivässä
käsitellään uutta lakiesitystä ja sen tuomaa
muutosta arkkitehdin työhön.

Webinaari on ilmainen
SAFAn jäsenille.

Lisätietoja safa.fi

SAFA

KOULUTUS

Safa jakoi apurahoja

SAFA on jakanut apurahoja yhteensä 12 000 euroa seuraavasti:

NUOREN ARKKITEHDIN BRYGGMAN-APURAHA

- arkkitehti **Pauli Rikaniemi**, 7500 euroa projektin “Queer Strategies of Togetherness” parissa työskentelyyn New Yorkin kulttuuri-instituutissa joulukuussa 2022

KANNUSTUS- JA AVUSTUSRAHASTO

- arkkitehti **Ulla Engman**, 700 euroa kaunokirjallisten arkkitehtuurieseiden materiaalinhakintamatkaa varten
- arkkitehdit **Hollmen-Reuter-Sandman**, 2500 euroa osallistumiseen Concéntricon arkkitehtuurifestivaaleille Espanjaan toukokuussa 2023
- arkkitehti **Pekka Hänninen**, 2500 euroa ekologisesti kestävästä rakentamisesta käsittelevän kirjan popularisoimiseen
- arkkitehdit **Elina Koivisto** ja **Maiju Suomi**, 2500 euroa saviarkkitehtuuri-aiheiseen opintomatkkaan Sveitsiin, Itävaltaan ja Saksaan
- Arkkitehti **Annu Kumpulainen**, 3300 euroa slummialueiden suunnittelua käsittelevän näyttelyn pystytykseen Antofagastaan Chileen, näyttelyn yhteydessä toteutettaviin työpajoihin sekä monistettavan ja monipuolisen taidetilakonseptin suunnitteluun slummialueille yhdessä paikallisten kanssa

ELIEL SAARISEN RAHASTO

- arkkitehti **Mikko Lindqvist**, 1500 euroa arkkitehtuurin historiaa ja helsinkiläistä kaupunkikuvaa käsittelevän tutkimuksen tekemiseen Villa Lantessa marraskuussa 2022

Haluatko kumppaniksesi tilitoimiston, joka
ymmärtää toimintasi erityispiirteet?
Tutustu arkkitehtitoimistoihin erikoistuneisiin
palveluihin: aallongroup.fi/arkkitehdit

Tilitoimistoni.

Arkkitehdeista voi tulla säännellyn ammatin harjoittajia

Jos vähälle huomiolle jäänyt lakiesitys suunnittelijoiden ja työnjohtajien pakollisesta pätevyyden toteamisesta menee läpi, kyseessä on iso muutos nykytilanteeseen.

MAANKÄYTTÖ- ja rakennuslakiuudistuksen loppumetrit lähestyvät. Hallituksen esitys rakentamislaki on eduskunnan käsittelyssä kuluvaan syksyn aikana.

Vielä kesälomien aikaan ympäristöministeriö lähetti lausunnoille kokonaisuuteen kuuluvia lakiesityksiä, joista yksi koski

rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyksien toteamista. Yleisessä keskustelussa lakiesitys – viralliselta nimeltään esitys laiksi rakentamislain mukaisten rakentamisen luonnollisten henkilöiden pätevyyksien toteamisesta – on jäänyt vähäiselle huomiolle.

Jos esitys hyväksytään, se tekee suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyden toteamisesta Suomessa pakollista. Sen myötä rakennussuunnittelusta ja pääsuunnittelusta tulisi Suomessa säänneltyjä tehtäviä ja näiden tehtävien harjoittajista – myös arkkitehdeista – säännellyn ammatin harjoittajia. Tämä olisi iso muutos nykytilanteeseen.

Pakollinen pätevyyden toteaminen ei sinänsä ole huono asia. Huolta sen sijaan herättää, miten se tullaan toteuttamaan.

Suurella osalla maailmaa arkkitehdin ammatti on säännelty ammatti. Pohjoismaissa näin ei kuitenkaan ole ollut. Meillä on lähdetty siitä, että yliopistokoulutus, pitkät opintoajat ja opintojen ohella tehtävät työt pätevöittävät arkkitehdin ammatin harjoittamiseen. Opiskeluajan rajaamisen myötä tilanne on muuttunut.

PERUSTEEKSI esitykselle on nostettu pyrkimys keventää kuntien rakennusvalvontojen työtaakkaa ja yhtenäistää rakennusluvan yhteydessä tehtävää suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyden arviointia. Tavoitteet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, mutta esitys pätevyyden toteamisesta herättää tässä vaiheessa enemmän kysymyksiä kuin antaa vastauksia sen toteutuksesta ja todellisista vaikutuksista.

Pätevyys rakennussuunnittelijana tai pääsuunnittelijana osoitettaisiin ympäristöministeriön tai sen valtuuttaman toimielimen myöntämällä rekisteröinnillä. Maksullinen rekisteröinti olisi voimassa seitsemän vuotta kerrallaan ja se julkaistaisiin julkisessa rekisterissä. Ympäristöministeriön vastuulle tulisi myös ulkomaa-laisten tutkintojen arviointi ja muualla hankitun osaamisen ja kokemuksen tunnustaminen.

Rakennuslupaviranomainen vastaisi yhä nykyiseen tapaan suunnittelijoiden ja työnjohtajien kelpoisuuden arvioinnista suhteessa kuhunkin hankkeeseen ja sen vaatimuksiin.

Arkkitehdin ammattipätevyydestä ja oikeudesta harjoittaa ammattiaan EU-maissa säädetään EU:n ammattipätevyydirektiivissä. Pätevyys todetaan automaattisesti, kun jäsenvaltio-

”

Ehdottoman tärkeää on varmistaa, että pakolliseen pätevyyden toteamiseen säädetään riittävä siirtymäaika.

kohtaisesti määritellyt kriteerit täyttyvät. Direktiivin mukaan Suomessa suoritettu arkkitehdin yliopistotutkinto takaa oikeuden automaattisen ammattipätevyyden tunnustamiseen toisessa jäsenvaltiossa.

Uudessa lakiesityksessä tätä ei ole huomioitu. Muita avoimia kysymyksiä on muun muassa, miten EU:n ulkopuolella suoritettut tutkinnot ja osaaminen tunnustetaan.

MIKÄLI pätevyyslaki toteutuu, se tulee olemaan suuri kulttuurin muutos suomalaiselle rakennuslalle. Muutoksen läpivienti edellyttää mittavaa tiedotusta, riittävästi aikaa ja asiantuntevia resursseja.

Lain on määrä astua voimaan vuoden 2024 alusta. Sitä ennen lausunnoille tulevat vielä niin rakentamislakia kuin pätevyyden toteamista täydentävät asetukset. Ehdottoman tärkeää on varmistaa, että pakolliseen pätevyyden toteamiseen säädetään riittävä siirtymäaika.

Toiminnasta tulee syntyä alalle aito, prosesseja sujuvoittava työkalu, joka ei tarpeettomasti lisää byrokratiaa tai muodostu edes hetkelliseksi esteeksi ammatinharjoittamiselle.

PIA SELROOS

Kirjoittaja on Suomen Arkkitehtiliiton erityisasiantuntija.

Hallituksen esitys rakentamislaki ja siihen liittyviksi laeiksi löytyy eduskunnan sivuilta osoitteesta eduskunta.fi > hallituksen esitykset.

Tutustu Safan lausuntoon pätevyyslakiluonnoksesta osoitteesta safa.fi > lausunnot.

Tiivistäminen uhkaa esikaupunkien modernia kulttuuriperintöä

Helsingin yleiskaavan tiivistämistavoitteelta eivät säästy edes asemakaavalla suojellut alueet.

Helsingin kaupunkisuunnittelussa on viime vuosina tapahtunut isoja muutoksia. Niiden alullepanija on vuonna 2018 vahvistettu yleiskaava, jonka yhtenä päätavoitteena on kaupunkirakenteen tiivistäminen ja kantakaupunkimaisen asu-muodon ulottaminen esikaupunkeihin.

Yleiskaava heijastaa muuttunutta käsitystä myös rakennussuojelusta. Rakennussuojelu nähdään siinä kapeutetusti, vain yksittäisten rakennusten suojeluna, ei enää rakennusten välisinä tiloina tai rakennusten tai maiseman yhdessä muodostamina kokonaisuuksina.

Yleiskaava on tavoitteiltaan ristiriitainen. Sen asiakirjojen joukossa oleva kartta maisemakulttuurikohteista sisältää 15 erilaista viheraluetyyppiä. Kartta on vaikuttava dokumentti helsinkiläisen maisemakulttuuriperinnön rikkaudesta ja historiallisesti muotoutuneista ominaispiirteistä. Uutena luokkana ovat esikaupunkien modernit asuntoaluekokonaisuudet, eli ne kaavoitushistoriallisesti ja ympäristöarvoiltaan merkittävät asuinalueet, joilla on erityinen merkitys puutarhakulttuurin kannalta.

Yleiskaavan myötä paine näiden alueiden tiivistämiseen kasvaa.

ARKKITEHTIUINTISTEN jutussa “Modernin rakennuskannan kohtalo on ratkaistava muutoin kuin purkamalla” numerossa 6/2021 Museoviraston erikoistutkija Juhana Lahti kutsuu lähiöitä teollisen modernismin maisemaksi. Tällä hetkellä lähes kaikki sodan jälkeen rakennetut Helsingin esikaupunkien asuntoalueet ovat inventointien ja arvottamisen piirissä. Helsinki onkin kehittänyt aktiivisesti suojelun ja arvottamisen metodiikkaa.

Taustalla on 1990-luvulta lähtien tapahtunut suojelun kentän muutos: modernin nousu suojelukeskustelun keskiöön ja painopisteen siirtyminen arjen arkkitehtuuriin. Tätä kautta myös esikaupunkien lähiöt ja niiden viheralueet ja maisema nousivat kulttuurihistoriallisen tarkastelun kohteiksi.

”

Pihlajamäki oli pioneeri ja vedenjakaja erityisesti teollisen modernin maiseman arvottamisessa.

Yksi edelläkävijöistä oli Pihlajamäen lähiön arvottamisprosessi, jossa rakentamisen taustalla ollut metsäkaupunki-ideologia nousi keskeiseen asemaan. Pihlajamäki oli pioneeri ja vedenjakaja erityisesti teollisen modernin maiseman arvottamisessa. Se oli osa kansainvälistä kehitystä, mutta myös ennakoi sitä. Vuonna 2012 rakennussuojelun ja kulttuuriperinnön asiantuntijajärjestö Icomos julkaisi 1900-luvun arkkitehtuurin arvottamista koskevan Madridin asiakirjan ja 2017 koko 1900-luvun kulttuuriperintöä koskevan Madridin-Delhin asiakirjan.

Yleiskaavan tiivistämistavoite koskee lähes kaikkea esikaupunkien modernia kulttuuriperintöä. Sen muodostamalta uhkalta eivät säästy edes asemakaavalla suojellut alueet, kuten Olympia- ja Kisakylä tai Maunulan 1950-luvulla rakennetut osat. Pihlajamäen tavoin ne ovat kaikki kansainvälisen modernin arkkitehtuurin suojelujärjestö Docomomon listaamia merkittäviä arkkitehtuurikohteita.

Pihlajamäessä yleiskaavan mukainen tehokkuus on olemassa olevaan verrattuna kaksin- tai kolminkertainen: nykyi-

Vuosina 1959–1965 rakennetun Pihlajamäen asemakaavan laati arkkitehti Olli Kivinen. Kuva on vuodelta 1978.

SKY-FOTO MÖLLER / HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

nen tehokkuus on 0,38–0,4 ja tiivistämistavoite asuntovaltaisilla A3-luokan alueilla 0,4–1,2.

Yhteen Pihlajamäen pohjoisosan asemakaavassa suojeltuun kortteliin on jo laadittu tiivistämissuunnitelma. Ilman kokonaisnäkemystä on aloitettu tiivistäminen sieltä, missä on “tyhjää tilaa” tai minne lisärakentaminen “mahtuu”. Menettelytapa on ristiriidassa alueen säilyttämistavoitteiden ja suurveistoses-tetiikkaan perustuvien rakentamisperiaatteiden kanssa.

Pelkona on, että tällaista aluetta pistotavaa lähestymistapaa sovelletaan muillakin esikaupunkien asuntoalueilla. Pahimmassa tapauksessa tuloksena on koko suojelukaavajärjestelmän uskottavuuden romahtaminen.

RIITTA SALASTIE

Kirjoittaja on arkkitehti ja tekniikan tohtori, joka on kehittänyt modernin arkkitehtuurin arvottamista ja suojelun metodiikkaa Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastossa.

Tuomarivalinnat otettava tarkasteluun

ON HIENOA, että Arkkitehtiliitto kiinnittää huomiota rakenteellisiin epäkohtiin toiminnassaan. Siitä osoituksena oli Pipsa Penttisen kirjoittama juttu Arkkitehtiutisissa 4/2022 liittyen arkkitehtuurikilpailujen tuomarijärjestelmään. Penttisen kartoitus on osoittanut, että sekä voittajat että Safan nimittämät tuomarit kilpailuissa ovat pääosin miehiä.

Uskon, että edelleen on monia, jotka jutun luettuaan kohauttavat olkiaan ja toteavat, että naiset eivät voita arkkitehtuurikilpailuja, koska eivät osallistu niihin. Oma vika.

Kilpailujen osallistujia ei pystytä tilastoimaan anonyymiteetin vuoksi, joten emme voi tietää, onko näin. Todennäköisesti on ja se kenties johtuu hoivavastuun epätasaisesta jakautumisesta ja muista tutuista epäkohdista.

Penttisen tekstissä todettiin, että yhteiskunnallisiin rakenteisiin Sefa voi vaikuttaa vain rajallisesti, mutta eikö yleisten arkkitehtuurikilpailujen arvostelutavan muutos ole nimenomaan yhteiskunnallista vaikuttamista? Kuten Penttinenkin totesi, miesten hallitsema kilpailujärjestelmä on itseään toteuttava kierre.

Yli puolet arkkitehtikouluissa aloittavista opiskelijoista on naisia. Heille on tarjottava esikuvia, jotta he voivat nähdä itsensä erilaisissa tehtävissä arkkitehtuurin kentällä etsiessään paikkaansa yhteiskunnassa ja ammatissa.

On myös muistettava, että arkkitehtuurikilpailuissa valitaan tekijöitä merkittäville kohteille rakennetussa ympäristössämme. Se jos mikä on yhteiskunnallista vaikuttamista. Rakennammeko aidosti kaikille avointa ja sopivaa ympäristöä, jos sen merkittävimpiä osia määrittelee kovin yksipuolinen joukko ihmisiä?

Ehdotan, että kilpailutoimikunta ottaa tuomarien valintaperusteet vakavaan tarkasteluun mahdollisimman pian. Ehdotan myös, että kilpailujen osallistujilta aletaan kerätä perustiedot, jotta tulevaisuudessa on mahdollista tilastoida myös muita kuin sijoittuneiden ehdotusten tekijöitä.

ELINA KOIVISTO
Arkkitehti SAFA, Rakennusopin yliopisto-opettaja, Aalto-yliopisto

Hyvinkään kaupunki kasvaa ja kehittyy osana metropolialuetta. Tule mukaan kaupunkisuunnittelun ammattilaisten joukkoon Hyvinkäälle!

Haemme

KAAVA-ARKKITEHTIA

vakituiseen työsuhteeseen kaavoituksen monipuolisiin tehtäviin kaavoitusyksikköön.

Työssäsi osallistut Uudenmaan viidenneksi suurimman kaupungin keskeisiin maankäyttöprojekteihin yhteistyössä eri sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa.

Aiempi kokemus kaupunkisuunnittelusta ja into maankäytön kehittämiseen luovat hyvin pohjan työnteolle.

Hae tarkemmat tiedot ja täytä hakemus www.kuntarekry.fi (työavain 471562) maanantaihin 31.10.2022 klo 15 mennessä.

HYVINKÄÄ

**Lisää avoimia
työpaikkoja verkossa
www.safa.fi**

Raahen kaupunki hakee vakituista maankäytön suunnittelun asiantuntijaa

Lisätiedot ja hakemus osoitteessa kuntarekry.fi

Jos suhtaudut paikkatietoineistoon sekä osallistamiseen intohimoisesti, olet ratkaisukeskeinen tiimityöntekijä ja hallitset laaja-alaisia kokonaisuuksia, voit olla yksikkömme tuleva vahvistus.

Raahen on teollisen vihreän siirtymän kärjessä. 24 000 asukkaan kaupungin kaavoitusyksikössä ratkaistaan suuria asioita liittyen hiilineutraaliin yhteiseen tulevaisuuteen.

Tehtäväkenttä ulottuu korttelikohtaisista asemakaavoista aina suurteollisuuden mittakaavan asemakaavoitukseen. Parhaillaan valmistellaan myös jatkuvaan yleiskaavoitukseen siirtymistä. Tehtäviisi sisältyvät maankäyttöön ja kaavoitukseen liittyvät asiantuntijatehtävät kuten asema- ja yleiskaavojen sekä maankäytön suunnitelmien ja selvitysten valmistelu, osallistuminen suunnittelu-prosessien ja konsulttipalveluiden käytön ohjaamiseen sekä lausuntomenettely erilaisissa maankäytön suunnitteluun liittyvissä prosesseissa. Työtehtävät on mahdollista hoitaa osittain etätyöskentelynä.

Hakuaika päättyy 13.11.2022.
Haastattelut järjestetään Raahessa viikolla 47.
Työ alkaa 9.1.2023 tai sopimuksen mukaan.

 RAAHE

Suunnittelukilpailu 20.10.-15.12.22

Lammi Kivitalo -suunnittelukilpailussa etsitään harkkorakentamisen uusia vastuullisia ratkaisuja

Lammi Kivitalot järjestää arkkitehdeille, rakennusarkkitehdeille ja alan opiskelijoille avoimen suunnittelukilpailun. Tavoitteena on löytää uusia ideoita ja harkkorakentamisen ratkaisuja pientalorakentamiseen ja arkkitehtuuriin. Kilpailussa on kaksi kilpailukategoriaa tämän päivän ja tulevaisuuden asumiseen.

Kilpailussa palkitaan kolme parasta työtä 1000-4000 euron arvoisella rahapalkinnolla, jonka lisäksi voittajatyöt (1-3 kpl) julkaistaan Lammi Ideakirjassa.

Lue lisää ja osallistu kilpailuun:
www.lammi.fi/suunnittelukilpailu

L A M M I

kivitalo

PALVELUHAKEMISTO

Kaksikerroksiset pyörätelineet

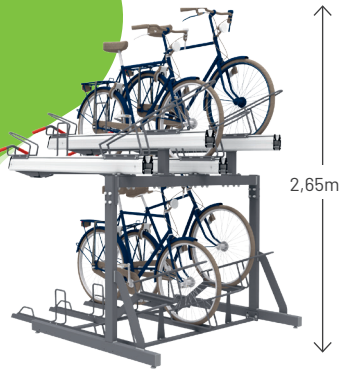
#koskahelpous

FALCO kaksikerroksiset pyörätelineet on tarkoitettu aktiiviseen käyttöön. Siksi ne ovat helpokäyttöisiä.

Myös 230V latauspistein.

ELPAC KALUSTEET

kalusteet.elpac.fi
010 219 0716 | myynti@elpac.fi

Betonituotteet

Kaikki AKOista

Väliseinät asennettuna, nopeuttaa rakentamista, uusitut akustiikkaohjeet

**RAKENNUSBETONI-
JA ELEMENTTI OY**

Kukonkankaantie 8, Hollola • 03 877 200
www.rakennusbetoni.fi

Pyörille oma säilytysteline

50M²=64 PP
OVELLA® FK-1
FILLARIKOUKUT
SEINILLÄ (40 KPL/PP)
JA URBANHUB®
RUNKOLUKITUSTELINEET
LATTIALLA 4 KPL (24 PP)

**TALOUDELLINEN,
TEHOKAS JA
TURVALLINEN**

KÄYTÄ HYVÄKSI: uusi RT-kortti 103402
dwg objektit: <https://ovella.fi/aineistopankki.html#tyokalupakki>
Ovella Systems Oy • P. 0103372720 • www.ovella.fi • info@ovella@ovella.fi

**ovella®
systems**

Akustiikkapalvelut

silence for sale
www.akustiikkapalvelut.fi

messe frankfurt

INTERIOR. ARCHITECTURE. HOSPITALITY.

by heimtextil

10.–13.1.2023
FRANKFURT/MAIN

Erityisohjelmaa

sisustussuunnittelijoille,
arkkitehdeille ja
hotellialan ammattilaisille

**TOURS ++ LIBRARY ++
LECTURES ++ DIRECTORY ++**

info@finland.messefrankfurt.com
Puh. 040 544 5577

www.heimtextil.messefrankfurt.com

JÄRKI JA TUNNE YHDESSÄ KASSASSA

Teitpä päätökset sitten järjellä,
tunteella tai yhdessä molemmilla,
korkeasti koulutettujen KOKO-kassa
on oikea valinta.

Liity KOKOon SAFAn kautta.

kokokassa.fi

Vältä ikävät yllätysmenot opiskelijabudjetista!

Ilman kotivakuutusta esimerkiksi kännykän rikkoutuminen
tai pyörän varastaminen voivat tulla yllättävän kalliiksi.
Räätälöi uusi kotivakuutus itsellesi sopivaksi –
Arkkitehtiliiton jäsenelle nyt jopa -20 %.

Tutustu etuihisi osoitteessa

www.op.fi/arkkitehtiliitto

Kaiken voi korvata. Paitsi elämän.

Pohjola Vakuutus

Nils Erik Wickberg -luennot: **Architecture, Society and Circular Economy**

Vuoden 2022 Nils Erik Wickberg -lentojen teema on kiertotalous. Teemaa lähestytään luennoilla arkkitehtuurin historian, teorian ja tulevaisuuden käytäntöjen lähtökohdista.

Kuva: Havu Järvelä

Milloin

27.10.2022 13:00 - 18:00

Missä

Aalto-yliopisto
Kandidaattikeskus
Aalto-sali(Otakaari 1)

Tapahtuman kieli

englanti

Acte I

- 13:00 Panu Savolainen
Professor (tt), History of
Architecture, Aalto University
- 13:15 Antti Lehto
Professor (tt), Housing design,
Aalto University
- 13:30 Ella Müller
Architect
- 14:00 Iida Kalakoski
Architect, university teacher,
Tampere University
- ## Acte II
- 14:30 Havu Järvelä
Architect
- 15:00 Tina Ekener
Architect, baubüro in situ, Basel
- 16:15 Daniel Abramson
Professor, History of Art &
Architecture, Boston University

27.10.2022

Lisätietoa:
newlectures.fi

PARAS ERISTÄÄ KUNNOLLA

Kitaransoitto. Onhan se hyvä harrastus, mutta anna ISOVER PREMIUM 33:n huolehtia äänieristyksestä.

Eristevalinnalla on merkittävä vaikutus rakennuksen energia-
tehokkuuteen ja terveellisyyteen. Uuden ajan ISOVER PREMIUM 33
on ylivertainen lämmöneristäjä ja lisäksi erinomainen äänieriste. Tämä
ekologinen eriste valmistetaan kierrätyslasista luonnonvaroja
säästämällä ja ilman haitallisia kemikaaleja – siksi sitä voidaan
käyttää myös Joutsenmerkityissä rakennuksissa.

isover.fi

